

Pareta handietako eskalada: bizitza bertikalean

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

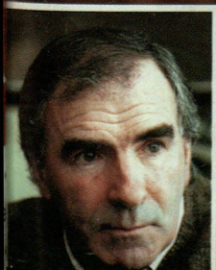
ARGIA

larrun

Nekazaritza Industrialala ala Iraunkorra

NEKAZARIAK BIDEGURUTZEAN

Joxe Angel Iribar

“Lehengo jokalaria onak izugarriak baziren, gaurkoak kristorenak dira”

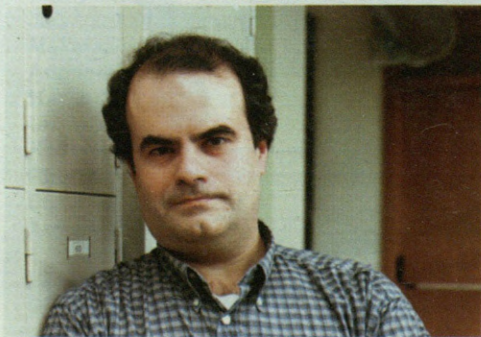
OIARTZUNGO UDALA

BULEGOAK.....	943 49 01 42 - 943 49 03 77 - 943 49 13 77
UDALTAINGOA (24 ordu).....	943 49 33 11
SUHILTZAILEAK	943 63 01 68
DYA	943 46 46 22
GURUTZE GORRIA	943 22 22 22
OSASUN ZENTRUA (Oñati).....	943 49 11 01 - 943 49 26 04
OSASUN ZENTRUA (Lartabai).....	943 52 69 14
JUBILATUEN ELKARTEA.....	943 49 00 02
ZAHARREN EGOITZA.....	943 49 05 38
FARMAZIAK.....	
AGIRREZABALA.....	943 49 14 95
ERRANDONEA.....	943 49 03 52
ALTZIBAR.....	943 49 19 31
ARRAGUA.....	943 49 43 48
TAXIAK.....	943 49 14 74
POSTA.....	943 49 35 74
BAKE EPAITEGIA.....	943 49 09 13
APAIZ ETXEA.....	943 49 03 19
NEKAZAL BULEGOAK.....	943 49 03 47 - 943 49 06 69
MANUEL LEKUONA UDAL LIBURUTEGIA.....	943 49 38 64
UDAL EUSKARA ZERBITZUA.....	943 49 10 34
UDAL KULTURA SAILA.....	943 49 10 34
TURISMO BULEGOA.....	943 49 45 21
AEK INTXIXU EUSKALTEGIA.....	943 49 39 57
OIARTZUN IRRATIA.....	943 49 37 11
OARSO TELEBISTA (OTB).....	943 49 38 18 - 943 49 38 19
OIARTZUNGO UDAL IKASTOLA PATZUERGOA.....	943 49 16 59 - 943 49 00 37
HAURTZARO IKASTOLA.....	943 49 16 59
ELIZALDE HERRI ESKOLA.....	943 49 01 93
HELDUEN HEZIKETA IRAUNKORRA (ALTZIBAR).....	943 49 00 48
ELORSORO UDAL KIROLDEGIA.....	943 49 25 52
MADALENSORO UDAL PILOTALEKUA.....	943 49 09 21
UDAL IGERILEKU IREKIA (Ekaina-Iraila).....	943 49 37 45
OIARTZUN KIROL ELKARTEA.....	943 49 36 38
OARSOALDEA ESKUALDEKO GARAPEN AGENTZIA.....	943 49 41 29

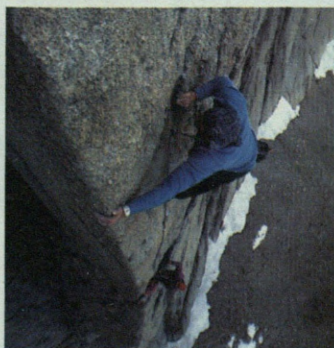
Diseinua: antza S.A.L.

■ Carlos Martinez Gorriaran:
"Bakeak funtsezko izaera eta
dimentsio politikoa dauka" 9

■ Bidesariak eztabaidan:
merkatu ala kendu? 12

■ Pareta handietako
eskaldia: Bizitza
bertikalean 20

■ Joxe Angel Iribar:
"Lehengo jokalaria
onak izugarriak
baziren, gaurkoak
kristorenak dira" 25

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Carlos Martinez Gorriaran. Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Bidesariak eztabaidan: merkatu ala kendu? Daniel Udalaiz	12
---	----

EUSKARA

Hizkuntza osatzeko be(l)harra. Pilar Iparragirre	16
---	----

GIZARTEA

Far Westeko artzainak lertxunen bidez hizketan. Joxemi Saizar	18
Bizitza bertikalean. Asier Agirresarobe / Muskilda Tellabide	20
Elkarrizketa: Joxe Angel Iribar. Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	25

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	32
Elkarrizketa: Ixiar Rozas. Mikel Asurmendi	34
Orain Dela 30 Urte. Pilar Iparragirre	36

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	38
Agenda	41
Bizia	42
Ihesi	43
Denborapasak	47

IRITZIAK

Politika: Karmel Etxebarria	8
Kultura: Felipe Juaristi	31
Azkena: Iñaki Murua	50

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

gizarte-ekintza
obra social

KABEN ZOTZ!

NABARRENKOXEMARI + ADELCOKE

OSASUN AGINTARIEK
OKEL HAU JATEAK ZURE
OSASUNARI KALTE
DIEZAIZKIOKE ELA
OHARTARAZTEN DIZUTE

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria . . .780 lib./118,92 euro
 Espainia16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
 Airez33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

■ Heng, Singapurreko "Lianhe Zaobao" egunkarian

■ Ammer, Austriako "Weiner Zeitung" egunkarian

-Eta zure helbidea: "Aukerarik ez @ 3.mundua.com"

Hiruko Txikian

SILVIO GONZALEZ

Kazetari espainiarra. Telemadri-
 deko zuzendari ohia. Pais Vas-
 cori buruz agindu erreportaian
 Euskal Herriaz topo egin eta ostikoka
 ez tratatu izanak ostiko bakar batez
 INEMera behartu duena. Izan ere, Pro-
 ducciones Pptan profesionalki aritzeak
 holako arriskua dakar eta giza lotsa
 izpirik duenak ez du lekuri guda iritzi
 zabaltze industri horretan. Nola otu
 zitzaion bada Silviori, beharrezko
 propaganda baino kazetaritzaren etika
 niminoena aplikatzea bere errepor-
 taian? Barkaezina. Ezinjasana. Zeren
 Silviori indisziplina ekintza pasatzen
 utzi gero, ingurua harrotu eta kapaz

dira propagandistak informatzen has-
 teko. Eta Euskal Herriaren berri ema-
 nez, Mayor Orejaren Ajuariaeneatzea
 zapuzteaz bat Espainiarenak egin leza-
 ke. Drama bat. Eta guztia, non zeuden
 eta kazetari zirela erakutsi nahi izan
 ziguten txatxu alen batzuegatik. Dagoeneko, askatasun adierazpenaren
 aldeko gudariek konbokatu dituzte
 Puerta del Solen Madrilén eta Peine de
 los Vientosen Donostian Silviori
 aldeko manifik, honek kazetari burki-
 deen beroaz bakartasuna gandi dezan
 eta Aznarren koadrila demokraten
 hotzez hormatu dadin ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

KONTZERTU EKONOMIKOA

EAEko Kontzertu Ekonomikoa joan den asteko gai nagusietako bat izan da eta hala izaten jarraituko du. Hori guztia PPren Gobernuaren interes politikoei esker, aspalditik ari baita hauteskunde kanpaina egiten. Hauteskunde autonomikoak baino lehen bernegoziatu ala ez eztaba daidatzen ari diren honetan, berriro arazoaren muina agerian jarri da: hemen agintzen, erabakitzen eta inposatzen duena Madrileko Gobernu da. Eusko Jaurlaritza eta Nafarroako Gobernu Kontzertuaren zein Konbenioaren legediarengatik, Madrileko "patroi"aren menpe daude, nahiz eta maila berekoen arteko harremana dela esan. Ez da horrelakorik. EAEko Kontzertu Ekonomikoaren eta dagokion kupoaren hurrengo bernegoziaketan ikusiko dugu hori. Madril lek Estatu Espainiarrarentzako EAEko kupoa edo diru ekarpena handitu nahi du. Eusko Jaurlaritzako bozeramale Josu Jon Imazek adierazi duenez, herri-tarrok dagokiguna baino pezeta bat gehiago ere ez dugu ordainduko. Madril berearekin aterako den kezka handia dugu. Beste behin ere. Ez dezagun ahaztu, oraindik ez gara subiranoak ●

◆ DANIEL UDALAITZ

MELITON MANZANASEN DOMINA, NORABIDE BATEN AGERGARRI.

MELITON Manzanask ETak 1968an hildako polizia ezagunari Espainiako Gobernuak emandako meritu zibilaren domina, PPk hartu bidearen adierazgarri da. Meliton Manzanask torturatzaile ez zela esatea baino larriagoa da egindakoa, hark egindakoen balorazioetan sartu gabe baina jakinik hark torturatutako dozenaka pertsona bizirik daudela gaur egun, gobernuak hark egindakoa zuritu eta saritu du eta. Horrez gain, berriz ere PSOEren ahludadea agerian geratu da PPk bere kasa administratzen baitu bi alderdiek sinatutako ituna. Euskal Herrian eskandalua sortu da baina ez da horren harrigarria Manzanask emandako domina, batez ere kontuan hartzen badugu azken hogeit urtetan beste torturatzaile askoren lanari ordainsari berdintsuak eman zaizkiola.

TELEMADRIDEKO ESKANDALUA

EGINDAKO pertsonen hautaketa ikusita, Telemadrیدهko erreportajearen Euskal Herriko errealtatera hurbiltzeko ahalegina somatzen da, eta halakorik edozein lekutan eskertzen da, areago Madrilén. Silvio Gonzalez Telemadrیدهko zuzendaria bere kargutik kentzeak, PPk bere eremuan desbideraketa informatibo txikiena ere onartuko ez duela erakutsi nahi du. Espainiako komunikabide nagusienetan ez da zentsuraren beharrik, baina behar denean desbideratuekin nola jokatzeko den erakutsi nahi izan du PPk.

"BAKEA BAI" SORTU DA IPAR EUSKAL HERRIAN

"BAKEA Bai" izeneko plataforma sortu da Ipar Euskal Herrian. Argitxu Nobliak da taldearen bultzatzailea. Orain arte, bertako 70 pertsonak egin dute bat ekimenarekin. Nobliaren esanetan, joan den urrian Baionako Euskadi Irratia-ren egoitza erre izan ostean inoiz baino argiago ikusi zuen bakearen alde jardun beha-

ECUNKARIA

rra. Talde honen lehen betebeharrak bakearen esanahia zehaztea izanen da.

OCTAVIO DE TOLEDO, UPN-KO BESTE HAUTAGAIA

HASIERA batean, otsailaren hasieran UPNk egingo duen 6. Kongresuan alderdiaren lehendakartzarako hautagai bakarra zegoela pentsatu zen: Miguel Sanz. Azken asteetan, aldiz, Francisco Javier Octavio de Toledo notario iruindarrak bere hautagaitza aurkeztuko duela jakin izan da. Jose Ingacio Lopez Borderrias kontseilari ohia da Octavio de Toledok duen sostenguetako bat. Sanz gailentzea zaila dela aitortu du hautagaiak, baina Nafarroa osoan militanteen botoak lotzen ari da eta bere aldekoen ustez, 700 bat lortu ahal izango lituz-

B A H E A

- Santiago Valdivieso, Espainiako Guardia Zibilaren zuzendari nagusia: "Terrorismoarekin amaitzeko balioko lukeela jakinez gero, heriotza zigorra onartuko nuke".
- Santi Abascal, "Nuevas Generaciones PPko gazteen lehendakaria: "Erosotasunean eta lelokerian eroritako burgesia nazionalistak (EAJri erreferentzia eginez), beren proiektu totalitarioan soberan dituzten 500.000 euskal herritarren erbesteratzea bilatzen du".
- Jaime Tapia, adin txikikoen epailea: "Adin txikiak, gehienetan, ez dituzte sartuko

DENBORA KONTUA

Espainia aldean poztasunez hartu zuten Pepe Rei "Ardi Beltza" aldizkariko zuzendariaren laugarren atxiloteta. Ikusi behar orain Reik zenbat denbora egiten duen espetxean eta, akusazioaren orokortasun ezagunek eta bizi den egoera politikoa ezagututa, aurreikuspenak ez dira oparoenak euskal kazetariarentzako. Mendekua eta Estatuaren indar agerpena agerikoak dira Reiren atxiloteta berri honetan; Espainiako epaileak -Garzon buru- gero eta abstrakzio maila handiagoa erabiltzen ari dira helburu politikoeikiko lotura izan daitekeena delitu lotura bilakarazteko, eta bide horretan oraindik jo puntu zabala dute.

ke. Kongresura UPNk dituen 4.000 afiliatueta-
tik 1.500 bat joango direla espero da, eta alde
horretatik esperantzaren bat ere badute.

TIRO POLIGONOA LUZERAKO

BARDEETAKO tiro poligonoari buruz Nafarroako Foru Komunitateak eta Estatuak egin beharreko negoziaketarako bideak ez du aurrerapausurik egin orain arte. Negoziaketarako batzordea Nafarroako Gobernuea, UPN, PSN, CDN eta Bardeetako Juntak osatzen dute eta orain artean ez dira Estatuarekin negoziatu beharreko gutxienekoen adostasunera heldu. Hurrengo bilera otsailaren 7an egingo dute eta Nafarroako Gobernuak iragarri duenez, ez da Espainiako Gobernuarekin bilduko alde aurretik batzordean akordiorik ez badago. Iragan

ekainaren 10ean Nafarroako Legebiltzarrak Tiro Poligonoa Bardeetako Parke Naturalean sartzeko lege bat onartu zuen eta, beraz, datorren ekainaren 9an Estatuari tiro poligonoa erabiltzeko epea bukatzean, ezingo litzateke hitzarmenik berriztatu. Estatuak ordea, lege horren aurkako helegitea jarriko luke Auzitegi Konstituzionalean, irabazteko aukera oso zabalarekin, Gobernuak lurralde horiek Defentsaren interesekoak izendatu zituelako Nafarroako Legebiltzarrak aipatu legea onartu ondoren. Intereseko izendatze horren ondorioz, Nafarroako Gobernuarekin akordiorik ez balego, tiro poligonoko lurak bereganatuko lituzke Estatuak eta kito negoziatu beharrari. Gauzak horrela, tiro poligonoa luzerako izango bide da; hala izan dadin dago aurreikusia operazio guztia.

zentroetan. Epaileak neurri egokia ezarri ahal izango du gaztetxoa gizarteratzeko. Egia da, azken aldaketen ondotik legeak atzera jo duela oinarrietan"

- Juan Cotino, Espainiako Polizia Nazionalaren buruzagia: "Arma alboratzeko asmo argirik agertu ezean, edozelako su-eten izango da susmagarria".
- Txus Martinez de la Hidalga, Ekinen aurkako operazioetik bermepean aske geratutakoa: "Espainiaren proiektua Euskal Herriaren proiektuaren aurka, hori da; eta Garzon da Euskal Herriaren aurkako Espainiako Estatuaren estrategia horren buru agerikoena".

■ Max Brisson.

IZPIAK

Max Brisson udal kontseilari miarritzarrak Didier Borotra auzapezak proposaturiko herri hauteskundee-tarako zerrendarekin bat egin du. RPRko Brisson eta ABko Jacques Abeberri kandidatura berean izanen dira hartara. Alta, horretarako Max Brissonen RPR alderdia utzi behar izan du.

Igor Solana, urriaren 16an Sevillan atxilotutako etakideak ihes saioa egin zuen Langraitzeko espetxean. Espetxe zuzendaritzatik jakinarazi zutenez, ziegatik ateratzea lortu eta harrisetako bat gainditzea lortu zuenean harrapatu zuten.

Rafael Larreina EAko Eusko Legebiltzarreko parlamentariaren osasuna hobera doa eta jadanik Arreta Berezien Unitatetik kanpo dago. Hilaren 14an biriketako tronbolismoarekin iritsi zen Gasteizko Santiago ospitalera oso egoera larrian.

■ Rafael Larreina.

Piztu Euskal Herria

Zaillasunak zailtasun eta oztopoak oztopo, gure herri zahar honek historian zehar aurrera egiteko gaitasuna erakutsi du behin eta berriz. Bisigodoen "...et domuit vascones" hura tokitan zagok! Zorionez, inguruko ezkeraren lozorroak ez gaitu gu irentsi. Euskal Herrian borrokari eutsi egin diogu eta horixe dukegu azken hamarkadetako borroka moldeen arteko elkarlan eta harreman dialektikoaren emaitza oparoa, eta datozen belaunaldiak eskaini diezaiokegun altxorrik preziatuena. Hortaz, Euskal Herri askatu eta sozialista lortzeko bidean tinko eta gartsu jarraitzeko asmo sendoa berretsita dago gure artean. Halere, XXI. mendeari begira eustez bate-ra, gure herriaren geroa finkatzeko zutabe trinkoak jartzea dagokigu. Egiteko horretan kokatu behar da ezker abertzalearen barnean darabagun "Batasuna" eztabaida prozesua ere.

KAPITALISMO erasotzailetik datorkigun globalizazioaren ondorioei ere aurre egin beharra dagokigu. Irudimena eta sormena, ausardia ere tartean dela, erabili beharreko tresnak ditugu. Gure inguruko herrialdeetako ezkeriarren pentsamendua eta jardueraren politikoa lozorroan-edo badago ere, gurean, kapitalismo globalizatuaren proiektu neoliberali aurre egiteko herri eta langile mugimendua tresna berriz hornitu beharra izango dugu, datorkigun erronkari aurre egiteko prestatu nahi bada behintzat.

Baliabide eta borroka tresnez ari garelarik, gure uste apalean, "Piztu" txostenekoen iritzirako - eta hortaz, Garzonen "Itzaltze" ahaleginen eraginez kartzela-zulora sartu diguten Mikelon burkidearen asmoei jarraiki- masa borroka berriak oinarritzeko eginkizuna izan beharko luke aurrerantzean ezker abertzalearen estrategian.

Izan ere, Euskal Herriaren erresistentzia antolatu beharrean gara, eta egiteko horretan, Desobedientzia Herritarra izango dugu tresna indartsua. Herri eta instituzio borroka elkar lotuta jokatu beharko dugu, indarrean dauden legezko bideak ere iraultzaileki erabilia. "Batasuna"tik lortu behar den Herritar Batasun berriak herri desobedientzia eta erresistentzia zibila bere jardunbideko politikoaren zutabetzat jo beharko litzukeelakoan gaude gu. Politikan jarduteko jokamolde berri horrek askapen borrokaren ahalbideak eta indarrak emankorrako eta eragingarriko bilakatuko dituen zalantzarik ez dugu.

Gainera, etsai zapaltzailearen erasoari erantzuteko, gure mugimenduak gaitasun handia erakutsi du. Azken hamarkadetako emaitzak aipatzekotan: euskara eta ikastolak, Lemoizko zentral nuklearraren aurkakoa, espainiar armadaren aurkako intsumisioa, apaizen mugimendua, langile mugimendua, NATO eta espainiar konstituzioaren aurkakoa, Leitzarango autobidearena, e.a. Euskal Herriak borroka moldeak elkar lotu, josi eta arnasberritzeko gaitasunari jarraiki, etorkizunerako erabakiorrak izango diren ildo berriak zehazten asmatuko ahal du! Helburu horri begira gure ekarpenetxo baliagarria balitz, "Batasuna" eztabaida prozesuari begirako gure helburua asebeteta legoke zeharo; horixe baita duela zenbait urte "Piztu Euskal Herria" lehen txostenaren eta ondokoan helburu eta jomuga nagusia.

IRABAZTEKO

ari bagara borrokan, gure proiektu politikoa- ren zuzentasunaz herria konbentzitu ere egin behar dugu. Esan nahi baita, ezker abertzalearen egitasmo politikoa, espainiar eta frantziar estatuek eskaintzen dutenaren aurrean, eta edukirik gabe epelkeriazko erdibide ustezkoen aurrean Independentzia eta Sozialismoaren aukera, erakargarriena dela erakusteko gauza izan behar dugula. Eta gainera, arrazoiak izan eta konbentzitzeaz gain indarra eta zuhurtzia ere beharko dira taktika eta estrategian elkarlan eta aliantza politikoetan asmatzeko, Lizarra-Garaziren izaera eta muina berreskuratu ahal izateko.

Bestalde, akats larria litzateke politikagintzan kontserbadorea izatea. Gainditu beharreko akats historikoa. Pentsamendua eta praktikari dagokionez, herritar batasunaren barruan iraultza egin beharra aldarrikatzen dugu. Ateak ireki behar ditugu, barne eztabaida eta

gure arteko borroka ideologikoa garatu, barru-barrutik antolakundea arnasberritzeko. Herritar batasunak, sortu gura dugun gizarte-eredu berriaren ezaugarri bertsuak izan behar ditu bere barnean: demokratikoa, irekia, malguta, zintzoa, anaiartekoa, gardena... Erakunde iraultzaileei hainbat kalte egindako gaitzak bazterrerara utzi beharko ditugu: dogmakeria, buruzagikeria, eta dirijismoa, ahobatekotasuna edota "korronteekiko" mesfidantza. Borrokakideekiko konfiantza eta leialtasunez jokatzeko moduko organizazio ereduak sortu behar dugu, Euskal Herriko gizaki aurrerakoi guztiak batuko dituen eta barne egitura zabala, irekia eta anitza izan behar duena ●

MIKEL MARTINEZ

Karmel Etxebarria Uriarte
Santi Brouard Taldekoa

"Arrazoiak izan eta konbentzitzeaz gain indarra eta zuhurtzia ere beharko dira taktika eta estrategian elkarlan eta aliantza politikoetan asmatzeko, Lizarra-Garaziren izaera eta muina berreskuratu ahal izateko"

C A R L O S M A R T I N E Z G O R R I A R A N

Martinez Gorriaran filosofia irakasle donostiarrekin bildu gara oraingo honetan. Aski da! taldearen bozeramalea da gizarte ekimen hau eratu zenez geroztik. Taldea eratzeko arrazoiak eta berak gatazka politikoari buruz duen ikuspegiaz jardun dugu.

“BAKEAK FUNTSEZKO IZAERA ETA DIMENTSIO POLITIKOA DAUKA”

Duela urte bat pasa plazaratu zen Aski da! gizarte ekimena. Zeintzuk izan ziren gizarte mugimendu honen abiapuntua eta arrazoiak?

Aski da! taldea tradizio eta talde ezberdinetatik datozen hainbat pertsonaren bateratzearen ondorioa da. Une batean, gizarte mugimenduen artean zeuden aukerak edo taldeak agortu-tzat jo genituen. Nolabait, zeuden taldeen moduak eta eskaintzak mugatuak ikusi genituen guk eman nahi genituen urratsak emateko. Gure artean, zenbait alderdi politikoetatik datozen pertsonak daude, beren alderdi politikoetan mugak aurkitu dituztelako gaur egun. Gainera, alderdiek ez dute gizarte mugimenduen alorra zertan inbaditu. Aski da! mugimenduan beste talde bakezaleetatik etorritako pertsonak ere badaude: BAK, Denon Artean, Ermuko Forotik edota Elkarritik pasa den jendea barne.

■ **Zertan ezberdintzen zarete gizarte mugimendu horiengandik?**

Bada, hasteko, herritar ekimen erabat ireki modura aritzean, ez gara talde tradizionalen modura antolatuak.

Bestalde, bakezaletasun klasikoa sustatu beharrean Euskal Herrian dagoen arazoa batez ere politikoa dela diogu. Gure ustez, bakearen arazoa ez da etikoa soilki, ez

eta -batzuek dioten bezala- arazo moral soila, guretzat bakeak funtsezko izaera eta dimentsio politikoa dauka, dimentsio politiko horrek terrorismoa garaitu behar duelarik. Aldi berean, gu talde konstitu-

DANI BLANCO

■ **“Ez gara talde tradizionalen modura eratuak”.**

zionalista bat gara; hori argi utzi nahi dugu. Guretzat, gaur egun, Konstituzioa eta Estatutua dira balio dutenak. Finean,

□ **“Ez gara enfrentamendu bat areagotzen ari, enfrentamendurik ez dagoelako. Gure gizartean ez dago oldartze zibilik”**

Aski da! ideologia anitz eta ezberdin biltzen dituen ekimena da, eta hiru dira batzen gaituzten puntuak: ETArek desagitearen eskaera, zuzenbidezko estatuaren eta giza eskubideen defentsa. Hauek dira

gure oinarritzko printzipioak, hortik aurrera norberak nahi duena esan dezake.

■ **BAKen iritzi, Aski da! gizartean dagoen egoera oldarkorra eta polarizatua areagotzera etorri da. Zuen jardueraren medio, une batez, gizartean liskarra gauzatzeko arriskua handitu bide duzue.**

Aski da! herritar ekimen bat den aldetik oinarritzko askatasun politikoak baino ez ditu eskatzen. Ez dut ulertzen aldarrikapen funtsezkoak egiteagatik gizartea oldartzeko arriskua dela esatea. Beraiek argitu beharko dute hori, nik ez dut ulertzen.

■ **Joan den irailean Donostian izan ziren liskarren ondorengo balorazioak dira edota antzeko testuinguru batean ulertzeak.**

Beno, balorazio hori, ziur aski, gure lehen manifestazioaren ostean atera genuen komunikatuaren eginkizuna zuen BAKek. Edonola ere, harrezkero BAKekoekin hitz egin genuen pribatuan. Nirekin hitz egin zutenek iritzi horrekin ez zetozeela guztiz bat adierazi zidaten. Bizi dugun testuinguruan egoera bitxiak eta harrigarriak ematen dira, besterik ez. Dena den ere, gu ez gara inolako enfrentamendu bat areagotzen ari, enfrentamendurik ez dagoelako. Gure gizartean ez dago oldartze zibilik.

Hemen, herritarrek hiltzen, izutzen, oldartzen, erasotzen eta jipoitzen duen talde bat dago: ETA eta beren inguruko mundua. Guk ez dugu inor erasotzen, ez diogu inori min egiten.

□ “Ez gaude prest gatazka politiko bakar bat dagoela onartzeko, eta are gutxiago, ETak definitzen duen gatazka”

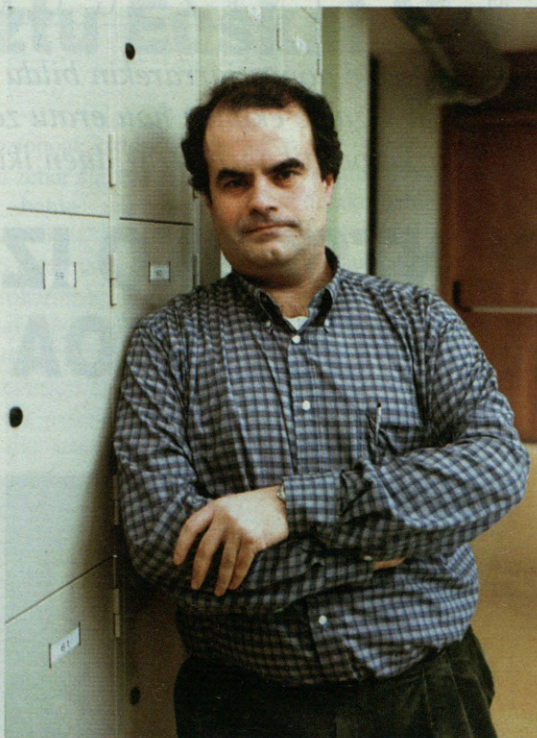
■ Une batez, BAKez haratagoko muturreko gizarte espresio bezala kontsideratu izan da Aski da! BAKek fase aurrepolitiko batean lan egiten du, ez du ideologia baten erabilera egiten. Zuei, berriz, PP edo PSOEn euskarri ideologikoa izatea leporatzen zaizue.

Bat: ez gara BAKen muturreko espresioa, funtsean, ez dugulako uste gure herrian dagoena arazo etiko eta morala denik, politikoa baizik. Baina, kontuz, ez ETak dioen arazo politikoa. Guk, gizarte guztietan bezala, korronte asko biltzen dituen gure gizarte konplexu eta aldi berean ireki honetan arazo politiko asko dagoela mantahtzen dugu.

Bi: arestian esan bezala gu konstituzionalistak gara, Konstituzioa onartzen dugu, ez gaude hori adierazteko lotsak. Ez da sekretu bat gure artean PSOE, PP eta IU-EBko jendea egotea. Egia da, ez dugu mundu nazionalistako inor -edo inor gutxi- gure taldean. Baina, hori nazionalisten arazoa da. Izan ere, hainbat nazionalistak arrazoiak ematen digu pribatuan, gertatzen ari dena oso larria dela eta gure eran-tzuna egokia dela dioskute. Esate baterako, Emilio Gebarak edo Jose Angel Cuerdak sinatu dute gure agiria eta gaur egun isilik dagoen mundu nazionalistaren parte bat ere hurbil dago guregandik.

■ Euskal Herriko gatazka politikotzat joa da, eskuarki. Zuek gatazka politikotzat jotzen duzue berau, bai edo ez?

Bai. Ordea, Aski da! ekimenak herri honetan hainbat gatazka politiko dagoela mantentzen du. Gu ez gaude prest gatazka politiko bakar bat dagoela onartzeko, eta are gutxiago, ETak definitzen duen gatazka, edo mundu nazionalistaren parte batek esaten duena. Hau da, ETA dela gatazka politiko horren aurre-

■ “Ez gara BAKen muturreko espresioa”.

espresio politikoa.

Gizarte mota edozein delarik ere, edozein dela bere garapen maila historikoa -funtsean, euskal gizartearen ondoko besteak bezalakoa da- ez dago gatazka bakar bat, asko baizik. Zentzu honetan, demokrazia hain justu gatazkak negoziatzea posibilitatzen duen sistema politikoa da edo gatazka horiek oldartze zibiletan erori ez daitezen saihesten duena; gehien- go eta gutxiengoaren arteko zereginetan gutxiengoa errespetatua izan dadin. Ala-

KONSTITUZIONALISTA

Donostian sortua 1959an. Filosofia irakaslea da EHUn; Ibaetako fakultatean. “Casa provincia Rey” (Para una historia del poder en el Pais Vasco) eta “Estética de la diferencia” -Imanol Agirrerekin batera- liburuak publikatuak ditu Alberdania etxearen eskutik. Ez dago lotsak konstituzionalista eta estatutuzalea dela ager-tzeko. Herri honetan bera bezalako jende asko -pentsatzen eta idazten duenarenagatik- jazarria dela dio.

baina, antza denez, herri honetan jende askori demokraziaren printzipioak eta oinarriak ahaztu egin zaizkio. Izan ere, badago onartezina den nahikeria bat gure ustez, eta da: herri honetan gertatzen diren gatazka guztiak, lan gatazkek eta gatazka sozialek, eta oro har, baliabide publikoaren, etxebizitzaren, ingurumenaren edota ekonomia-aren inguruko gatazka guztiek ez dute garrantziarik. Hauek guztiak nazionalistek aipatzen duten gatazka politikoaren menpe daude. Horretan ez gaude ados.

■ Zehaztu aldera, euskal nazionalistek soberania arazo bat dagoela mantentzen dute.

Euskal nazionalistek hemen soberania arazo bat dela diote, ados, baina ikuspegi nazionalista batetik edo hainbat ikuspegi nazionalistetatik hitz egiten dute, ez baitago ikuspegi bat bakarrik; ikuspegi anitz daude euskal nazionalismoaren barruan. Oro har, badago beren proiektu soberanistekin gatazka bat,

ados. Baina, lehenago esan bezala, badago beste asko ere bai, eta soberaniaren gatazka edo proiektu horrek ez du zertan beste horien gainetik egonik. Aitzitik, demokraziaren galbideratzea dakarrena da planteatzea badagoela aurregatazka bat -Lizarrako Akordioak nahi duen bezala- eta gaineratiko gatazka guztiek bere irtenbidetik dependitzen dutela. Horrekin ez gatoz bat, eta gainera tranpa bat dela uste dugu.

■ Zergatik tranpa?

Gizarte demokratiko batean ez baitago besteei bere programa inposatzeko eskubiderik duen inolako talde politiko izaterik. Soberaniaren gatazka konpondu ondoren, dauden gaineratiko gatazka guztiak konponduko diren ustea zabaltzen dute euskal nazionalistek. Hor tranpa dago.

□ “Demokraziaren galbideratzea da planteatzea aurregatazka bat badela eta gaineratiko gatazkek bere irtenbidetik dependitzen dutela”

■ Zein da PP-PSOEkin sinaturiko "Askatasunaren aldeko eta Terrorismoaren aurkako Ituna"ren Aski da! taldearen iritzia?

Orokorrean, taldean nahiko ados gaude itun horrekin. Oso maila eta muga politiko gaiztotu batera iritsi gara, eta ondorioz bi gauza behar ziren argi utzi. Lehenik, demokratikoki gobernatuko duten alderdiek ez dutela hainbat gauza adostuko arazoa gaingintzeko. Biolentzia medio ez dela abantaila politikorik erdietsiko, alegia. Hori da PP-PSOE Itunean funtsezkoena. Aurrerapen bat da, anabasa uxatzen baitu, edo behintzat, gauzak zeuden baino garbiago uzten ditu. Beraz, hobekuntza bat da. Gure iritziz, aurrerantzean, ezein alderdi politiko garrantzitsu batek ezin izango du negoziazioa oinarri bezala hartu abantaila politikoak erdiesteko.

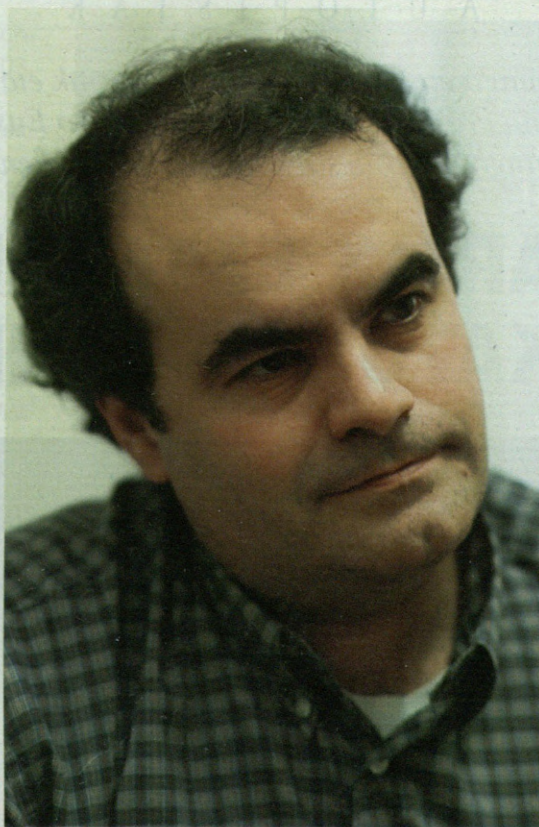
■ EAJz ari zara?

EAJk berea argitu beharra dauka. Teorian alderdi demokratikoa dela esaten baitu, oso ondo dāgoena. Hori baina eguneroko zereginetan behar du erakutsi. Izan ere, oro har, azkenaldi honetan ez da arau demokratikoekin onest izan. Gobernuan izatea baliatu du eta aldi berean gobernuan egoteak eman dion aukera sistema berari oposizioa egiteko baliatu nahi izan du. Bakearen lorpena berea balitz bezala saldu nahi izan du EAJk. Bakerik ez dago. Azken finean, bake prozesu delakoak porrot egin du.

■ Lehenengora itzuliaz, zein da zure iritzia PP-PSOE Itunaz Mayor Orejak egindako irakurketaz?

Argi dago Mayor Orejak esan zuena; niretzat ez da eskandalagarria. Nazionalismoak bere karta jokatu zuen, hau da, Lizarrako Akordioa. Porrot egin zuen, ez zuen ezer baikorrik lortu. Aitzitik, akordio honek euskal gizartean pitzadurak eragin ditu. Finean, nazionalismoaren estrategiak muturreko egoera batera ekarri gaitu. Lizarrako Akordioa sinatu aurretik gizartea kohesionatuagoa zegoen. Lizarrako Akordioaz geroztik, ETAk 23 hilketak burutu ditu dagoeneko, eta gainera gizartea zartatuta dago. Beraz, zen-tzu horretan Itun honek EAJri gauzak argi uzten dizkio.

■ Euskal gotzainek "Bakearen aldeko otoitza" egin zuten milaka herritarrekin batera Gasteizen. "Bake iraunkorra" lortzeko elkarrizketa eskatu dute.

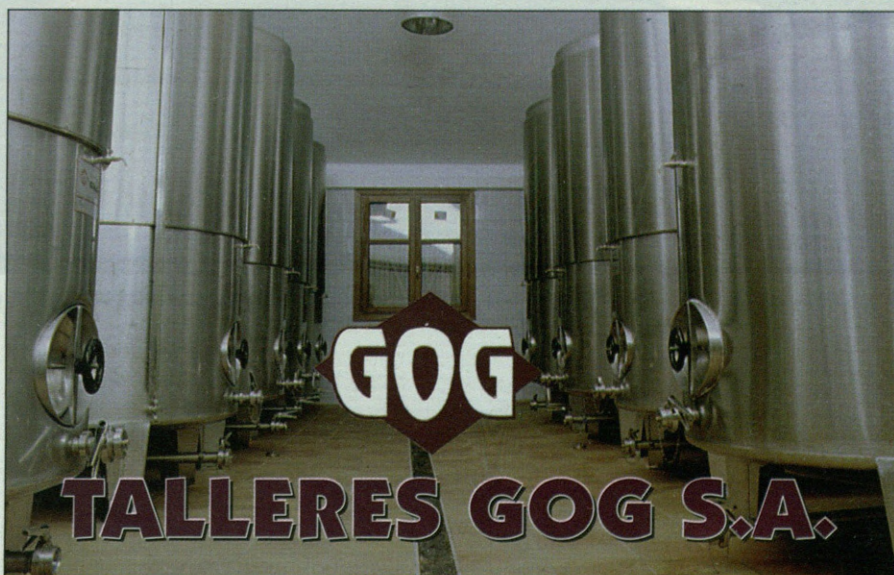
DANI BLANCO

■ "Hainbat nazionalistak arrazoa damaigu".

Zer iritzi duzu euskal elizaren jokabideaz?

Euskal eliza -berberak neurri batean onartu bezala- azken-urteotan terrorismoaren arazoa dela kausa dauden giza eskubideen arazoetatik eta askatasunaren defentsatik urrun ibili da. Euskal elizak bizi dugun gatazkaren arazoaz modu goibel eta lainotsu batez hitz egin du. Terrorismoaren biktimak gaizki tratatu ditu. Oro har, badakigu Eliza ez dela bere liberalismo demokratikoarengatik karakterizaturiko erakunde bat izan. Karta askotara jokatu du betiere, eta ez karta erakargarri eta aurrerakoiekin. Beraz, Gasteizen buruturiko jende biltzea aurrerapauso bat da zentzu honetan. Behingoz, hemen arazo bat dugula esan du euskal elizak, terrorismoaren arazoa, argi eta garbi deitua. Lehen aldia da horrela jardun duela, orain arte biolentziaren arazoaz hitz egin du, termino honekin jardun du. Gasteizko ekintza ETArek terrorismoaren aurkakoa izan zen ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Sagardogintzarako ekipoa

- Sagar-garbitegia. Ur bidezko garraioa.
- Makina txikitzaileak "Matxakak".
- Beratzeko tresna. Autohustutzailea.
- Uhal garraiatzaileak.
- Prentsak.
- Deposituak, tinak, etb.
- Txotx-kanilak.
- Hotz-eragileak.
- Usadiozko dolareentzako estalki herdoilgizak.
- Dolareentzako hesi herdoilgizak.
- Hotzerako hodibihurriak.

Poligono Industrialak, 26 ERGOBIA • 20.115 ASTIGARRAGA - Gipuzkoa
Tel. 943 55 44 66 - Faxe: 943 55 55 84 • E-mail: gog@adegi.es • www.adegi.es/gog

Euskal autopisten gaur egungo eta etorkizuneko bidesariak eta horien liberalizazioak eztabaida politikoa eta soziala eragin dute azkenaldian Hego Euskal Herrian, eta datozen hilabeteetan areagotu egingo da. Bidesariak merkatu edo kentzea, hor dago koska.

BIDESARIAK EZTABAIDAN: MERKATU ALA KENDU?

DANI BLANCO

■ Asteazkenean izaten da ibilgailu gehien A-8 eta A-68an. Lanerako baliabide gisa erabiltzen dute gehienek.

Euskal autopisten gaia (A-8 Bilbo-Behobia, A-68 Bilbo-Zaragoza, eta Nafarroako aldea zeharkatzen duen A-15) eztabaidagai izaten ari da Hego Euskal Herriko foru eta gobernu erakundeetan. Talde bakoitzak dituen interes ekonomiko eta politikoez eragin handia dute, noski, alderdi politiko bakoitzaren planteamenduetan. Ezker joerakoak diren edo jarrera aurrerakoia duten euskal talde politikoak euskal autopistak liberalizatzearen eta doan izatearen alde agertzen dira, eta, aldiz, eskuineko taldeek, gaur egungo botereari atxikitakoak, aurkakoa defendatzen dute, nahiz eta bidesariak merkatzearen alde agertzen diren.

Hego Euskal Herrian autopistak egiteko proiektu berriak sortzen ari diren heinean, eztabaida areagotu egingo da datozen hilabeteotan. Horietako bat Eibar-Gasteiz autopista da, 45 kilometro luzera eta 100.000 milioi pezetako (4.000 milioi libera) aurrekontua duena, 2004. urterako erabiltzeko moduan izango da, eta 10 eta 13 pezeta (40 eta 52 zentimo) bitarteko bidesari samurra izango du. Beste proiektu batzuek ere bidesaria aurreikusten dute, esaterako, Artxandako tuneletik Bilbon sartzekoak. Gauzak horrela, talde politikoez gainera gizarteko hainbat mugimenduk ere esku hartuko du eztabaida honetan, eta eztabaida soziala abiatuko dutela espero da.

A-8 ETA A-68 EGOERA EZBERDINEAN. Nafarroako A-15 autopista jabetza publikokoa da, eta A-8 (Bilbo-Behobia) eta A-68 (Bilbo-Zaragoza) autopistek duten egoera oso ezberdina da, bakoitzak esku pribatuaren jarraitze-ko duen esleipen dataren arabera. Europistaren esku dagoen A-8aren esleipena 2003. urtean amaitzen da eta Vasco Aragonesaren esku dagoen A-68arena, berriz, 2026. urtean, berez 2011n bukatu behar zuena 2026. urteraino luzatu baitzuten, joan den urtean haren bidesariak neurri garrantzitsuan jaisteko adostasun batera iritsi ondoren. Horren ondorioz, eztabaida politikoa eta soziala, batez ere, A-8aren etorkizunari atxikiko zaio, haren

kudeaketa Bizkaia eta Gipuzkoako Foru Aldundien esku geratuko baita 2003. urtetik aurrera.

Nolanahi ere, A-68a ez da eztabaidarik gabe geratuko, zeren, dagoeneko, talde politiko batek, EHk, Aiarako eskualdean gizarte mailako eztabaida bat egitea proposatu baitu, autopista Arabatik igarotzen den zatian doan izan dadin proposatuz. Koalizio abertzaleko batzarkideak, Santi Hernandok, adierazi zenez, "Arabarrok ez dugu aparteko bidesaririk zertan ordaindurik Araban zehar ibiltzeko".

Bizkaiko eta Gipuzkoako Batzar Nagusiek, joan den urtean, EH, PP, IU eta PSOEren aldeko botoekin eta EAJ eta EAren aurkako botoekin, A-8aren bidesaria, Europistasen esleipenarekin batera, 2003. urtean amai dadin eskatu zioten bakoitzak bere Aldundiari. Erabaki hori ez da loteslea Foru Aldundientzat eta, beraz, gomendio bat besterik ez da gaur egungo Aldundietako kudeatzaileentzat, baina ez litzateke batere zentzuzkoa eta demokratikoa izango gizartearen gehiengoaren iritzia inolako jaramonik ez egi-tea.

□ Bizkaiko eta Gipuzkoako Batzar Nagusiek eskatua dute A-8ren doakotasuna

Bi foru erakunde horietan hartutako erabakia ez-legezko proposamena da, bakoitzak bere aldundiari "esleipena ez luzatzeko eta A-8an beste bidesaririk ez jartzeko konpromisoa hartzeko eskatzen dio, horrela, esleipena amaitzen denetik, 2003. urtetik, azpiegitura hori lurraldeko ibilbide osoan (Bizkaikoan Bizkaiko Batzar Nagusiei dagokienez eta Gipuzkoakoan Gipuzkoako Batzar Nagusiei dagokienez) erabat doan izan dadin".

Gai honen inguruan dituzten ikuspegi ezberdinengatik EAJ, EA eta EHren artean sortutako arazo politikoetan sartu gabe, hauxe da batak eta besteak duten ikuspegia. Batetik, doakotasunaren alde daudenek diotenez, hiritarrak dagoeneko ondo ordaindurik du autopistaren kostuaren halako lau edo bost, eta, gainera, bidesariez kanpo ere badira beste aukera batzuk errepideek beren baliabideak

DANI BLANCO

sorrarazteko. Bestetik, EAJ eta EAren ikuspegitik, bidesariak modu nabarmenean murriztearen alde egonik ere, beren ustez, inolako bidesaririk gabe, doan

eskainiko balitz, Aldundiek ez lukete nahiko baliabide izango bestelako premietara xedatzeko, eta A-8 gainezka eginda geratuko litzateke, ezingo litzateke inolako egokipen obrarik egin, esate baterako, Gipuzkoako kasuan, hirugarren erraila edo Donostiako bigarren gerrikoa.

Gipuzkoako eta Bizkaiko Aldundiei ez zaie erraza gertatuko beren Batzar Nagusien "gomendioari" entzungor egitea, besteak beste, dagoeneko talde politiko batzuk iragarria baitute Batzar Nagusietan onetsitako proposamena. Bilbo-Behobia autopistak zeharkatzen dituen Udal guztietako Osoko Batzarretara eramango dutela -PSOE izan zen iragartzen lehenengoa-. Bestalde, gizarte mailan, herri mugimendu bidez sortutako A-8 Doan bezalako taldeek ere lan garrantzitsua egin dute eta ari dira egiten esleipena luzatzaren aurka eta doakotasuna ezartzearen alde.

Audenasak kudeatzen duen jabetza

ITZULPEN ZERBITZUA

eskuira

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskuira@euskalnet.net • www.eskuira.com

■ A-8 Doan

Duela hiru urtez geroztik A-8aren bidesaria 2003. urtean kentzearen alde lanean ari den herri plataforma da A-8 Doan Akordio Soziala. Bertan, hainbat erakunde aritzen da, hala nola Eguzki, LAB, EHNE, HIRU, EILAS, ESK, HB, ZUTIK, IU-EB.

A-8 Doan taldeak, udal esparruan eta arlo sozio-laboralean, lan ildo berri bati ekin dio, A-8 autopistaren doakotasunaren aldeko ekimenak gehiengoaren aldeko babesa ziurta dezan. Horretarako, mozioak aurkeztuko ditu autopistaren eraginpeko udaletan. Dagoeneko hainbat udalek erakutsia dute ekimenaren aldeko jarrera: Zestoa, Erreterria, Ondarroa, Elorrio, Galdakao. Mozioa aurkeztua izan da jada 40 udaletan, eta ehunetik gora udaletan aurkezteko asmoa dute. Udal Batzarren erabakiek garbi erakutsiko dute gizartearen jarrera. Halaber, inguru horietako enpresetako komiteen jarrera bereganatzen ere saiaturiko dira. Autopista zerga berezitzat jotzen dute, eta hainbat eragile sozioekonomikorekin aztertu nahi dute arazoa.

publikoko A-15 autopista nafarraren liberalizazioa berriro ere erabaki gabe geratu da, eta legebiltzarrean eztabaidatuko da berriro epe laburrean. Joan den ekainean bertan behera geratu zen A-15 autopista-

DANI BLANCO

ren doakotasuna lortzeko talde parlamentari nafarrek aurkeztutako ekimen ugarietako bat. PSNk eta CDNk UPNrekin, gobernuko taldearekin, bat egin zuten elkarren botoak biltzeko eta EHk bi bidesari gatazkatsuenak berehalakoan ezabatzeari begira Nafarroako Gobernuak Audenasarekin negoziatzea zezan eskatzen zuen proposamena baztertzeko. A-15 Doan plataformak hil honen amaieran biltzeko asmoa du, eta hilabete honetan inolako aurrerapenik lortzen ez bada, protestaldiak egiteko erabakia hartua du.

JOXE LACALLE

1.800 milioi inguru eta Audenesak 1.000 milioi). Kopuru horiek oraindik ez dira ofizialak, baina, 1999ko datu ofizialak kontuan harturik eta aurreko urteetan eman den %10 inguruko igoera eritmoarekin jarraituko duela pentsatuz, garbi dago horrelako zerbait izango dela.

1999ko datu ofizialek lagunduko digute 2000. urtekoak zein izango diren jakiten. Datu ofizial horien arabera, hiru autopisten artean 40.000 milioi pezeta inguru bildu zituzten 1999an. Esan bezala, horrek %10ean gainditu zuen 1998ko diru bilketa. A-8ak 18.326 milioi pezeta bildu zituen, eta %8,4ko igoera izan zuen aurreko urtearekiko. A-68ak, berriz, 18.326 milioi pezeta bildu zituen, %11,8ko igoera izanik. Eta, azkenik, A-15ek 4.000 milioi pezeta inguru batu zituen eta %8ko igoera izan zuen.

A-8tik egunean 22.903 ibilgailu igaro ziren 1999an, hau da, aurreko urtean baino %6,97 gehiago. Egunean zehar, arratsaldeko seietatik zortzietara igarotzen da ibilgailurik gehiena, eta nabarmen jaisten da asteburuetan. Horrek esan nahi du autopista hau, batez ere, lanerako baliabide gisa erabiltzen dela. A-68an, batez beste, 17.000 ibilgailu inguru ibili ziren egunero, 1998an baino %6,8 gehiago. Autopista honetan arratsaldeko zazpiketatik gaueko hamarretarako tartea da erabiliena. Autopista honen Euskal Herriko tartea, Bilbotik Aramiñonera, 77,7 kilometrokoa da, eta Zaragozaraino bitartean dituen 294 kilometroen artean erabiliena da askogatik. Tarte horretan 8.050 ibilgailu igarotzen dira egunero, hau da, autopista osoan ibiltzen denaren erdia inguru, eta, beraz, garbi dago hori dela autopista horri etekinik handiena ematen dion tartea.

◆ DANIEL UDALAITZ

JOXE LACALLE

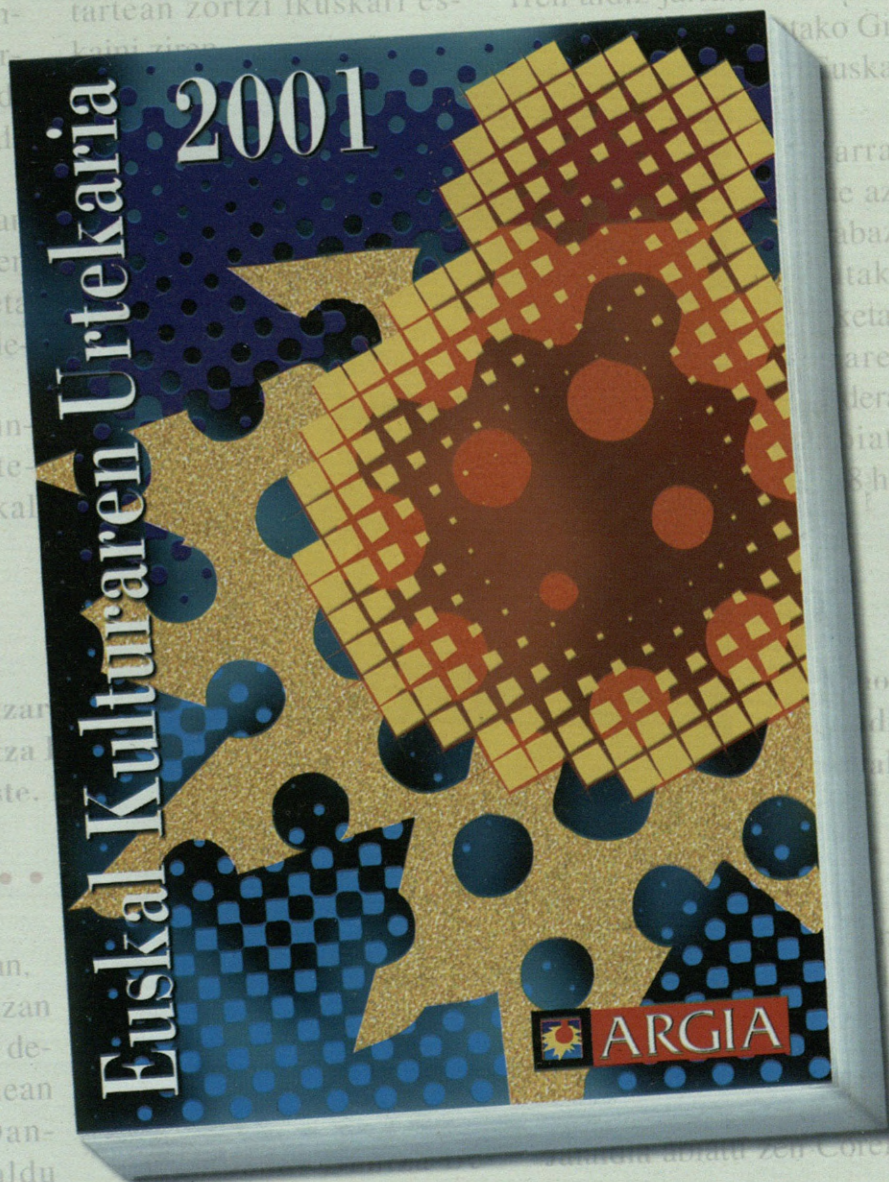
Plataforma honen ikuspegitik, autopista, inolako zalantzarik gabe, erabilgarritasun publikoko bidea da, eta horko bidesariak diskriminazio nabarmen bat eragiten du, egunero erabiltzen duten horiei ezartzen baitie horren kostu guztia, eta, gainera, garestitu egiten ditu alderdi horretako harreman sozioekonomikoak.

50.000 MILIOI PEZETAKO DIRU BILKETA. Hiru euskal autopistek, hots, A-8ak, A-68ak eta A-15ak, 50.000 milioi pezeta (2.000 milioi libera) inguru bilduko zituzten 2000. urtean bidesari gisa. Aurtengo urtean aurreikus daitzekoen mozkinak 5.000 milioi pezeta (200 milioi libera) ingurukoak izango dira hiru autopisten artean (Europistasek 2.000 milioitik gora, Vasco Aragonesak

antza

Otsailaren 4koa

365 EGUNETAN erabiliko duzu

Euskal Kulturaren Urtekaria laster da kalean!*

*ARGIAko harpidedunek etxean jasotzen dute urtekaria

Euskarari orain 30-45 urte eman zitzaion norabidea zuzentzen hasteko garaia heldu delakotan dago Koldo Zuazo euskaltzaina. Kezka horrekin idatzi du "Euskararen sendabelarrak", euskararen baitan euskalkiei dagokien protagonismoa eman nahi dien liburua.

HIZKUNTZA OSATZEKO BE(L)HARRA

Euskararen aro bat bukatutzat ematen du Zuazok, 1960 inguruan hasi zen aro hura. Ikastola, gau eskolak, euskara batua, euskaldun berriak... eman ditu 60ko iraultza horrek. "Argi dago sekulakoa izan dela -dio Zuazok-. Baina orain dela hiru urte Ibon Sarasolaren liburu bat atera zen esanez euskara batuak ajeak zituela, eta harrezkero beste batzuek esan dute euskararen kalitatea ez dela nahi bezain ona. Eta 'Euskararen sendabelarrak' egite-rakoan ni neu ere hortik abiatu naiz".

Zuazok onartzen du, gaur egun, euskara erabiltzeko sekula izan ez ditugun bitartekorik hoberenak ditugula: irakaskuntza, hedabideak (irratia, telebista, aldizkariak, egunkaria...), metodoak (gramatika, hiztegiak, entziklopediak...). Zergatik, galdetzen du, ordea, ez dauka euskarak, hala eta guztiz ere, espero genuen kalitatea? Eta zergatik daukagu eskolako lanak-eta euskara zuzenean egiten dituzten gazteak, eta gero kalera atera eta euren arteko jarduna erdaraz egiten dutenak? Horiexek izan dira liburu hau idaztera bultzatu duten galdera nagusiak.

Zuazoren iritziz, horren guztiaren

■ Zuazok euskara batuaren inguruan hausnartu du.

sakonean sena kontua dago. Sena, gogortzen digu, hizkuntza sortzeko gaitasuna da; hizkuntza bat biziko baldin bada, hiztunok etengabe sortzen egon behar dugu. Baina Zuazok libururako egin dituen test moduko batzuk erakusten omen dute, gaur

egun, euskal hiztunak sena ez daukala, sena telebistak daukala baizik. Sena, hau polita da, hau ez da polita, hau egokia da, ez da egokia... esateko, hiztunok daukagun irizpidea da. Eta bere ustetan, gaur egungo euskaldunok sena hori galdu egin dugu. "Beti gaude zain Euskaltzaindiak arauak noiz aterako; ez dakigu 'betirako' ala 'betiko', nola esan behar den... Loro batzuk gara: ikasten ditugu hitzak eta gero errepikatzeak gauza besterik ez gara. Ez daukagu senarik esateko ikasi dugun hori zuzena den edo ez den", esan digu hizkuntzalariak.

SEME-ALABAK GURASO-EI ZUZENTZEN.

Halere, gaur egungo egoera kontuan izanda, Zuazorentzat normala da gure sena gaizki ibiltzea. Berak dioenez, haurrak eskolatik etxera etortzen dira eta gurasoek egiten duten euskara zuzendu egiten dute: "ez da esan behar amama, esan behar da amona" eta horrelako asko. Eta guraso horiek, askotan, pentsatzen dute euren euskara ez dela ona. Lotsatu egiten dira, akonplejatu. Seme-alabek edozein trakeskeria

esan dezakete euskaraz, eta gurasoak ez dira hura zuzentzera ausartuko. Zuazoren hitzetan: "Beraz, 60ko iraultzaren mito bat desegin egin zaigu. Orduan esaten zen euskara eskoletan eta telebistan sartuz gero, salbatuta egongo zela. Baina hizkuntza batentzat transmisioa oinarritzko osagarri bat da. Hizkuntzak, lehenengo eta behin, etxean ikasten dira, eta lagun artean, jolasean. Eta zelan transmitituko dute gurasoek hizkuntza bat, euren euskara ona ez dela pentsatzen badute?".

Hau guztia aldatzearen, benetako iraultza bat egin behar dela dio Zuazok. Eskoletan euskara batua irakatsi behar da.

Euskara sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

"Gau eta egun,
Euskara Lagun"

Baina haurrak hiru urtetik hemezortzira bitartean daude han, eta tarte luze horretan euskara estandarra eta euskalkia lantzeko aukera dago. Haurrak eskolara doazenean ezin da euskara batutik abiatu, haurrak bizi duen giroan hitz egiten den hizkuntza-tik baizik; gero, pixkanaka, izango da eus-

□ **“Loro batzuk gara: ikasten ditugu hitzak eta gero errepikatzen gauza besterik ez gara. Ez daukagu senarik esateko ikasi dugun hori zuzena den edo ez den”**

kara estandarra lantzeko aukera.

Hedabideetan, beste hainbeste egitea proposatzen du. *“Garbi dago ETBn, ‘Gara’n, ‘Euskaldunon Egunkaria’n... euskara estandarra erabili behar dela, baina beharbada Bizkaiko herri irratian batean edo Nafarroako eskualdeko aldizkari batean, neurri batean behintzat, bertako euskara erabili behar da”.*

“MARTEKO EUSKARA”. Zuazok “Euskararen sendabelarrak” izenburua ipini badio bere liburuari, gaur egungo euskarari nolabaiteko gaixotasunak ikusi dizkiolako izan da.

Gaitzetako bat, “Marteko euskara” da. *“Ibon Sarasolari entzun nion definizio hori. Berak esan zuen, badirela pertsona batzuek euskaraz jarduten dutenean ez dutela egiten ez Bizkaiko euskara, ez Zuberoakoa, ez inongoa”.*

“Marteko euskara” horri aurka egiteko, “Euskara lurtarrari”, hau da, bakoitzaren lurreko euskarari jaramon handiagoa egitea proposatzen du. Ez dira hor bukatzen sendabelarren beharra duten hizkera motak, ordea. Hor daude “Euskara sasiletratua” -erregistro jantziak beharrezko ez diren lekuetan jartzen dituzten hizkera-, eta “Orotariko euskara” -hango eta hemengo hitzak eta hango eta hemengo esapideak erabiltzen ahalegintzen direnena-. *“Berdin dio Zuberoakoak edo Bizkaikoak izan, XVI. mendekoak edo XX. mendekoak. Eta horrekin ez goaz inora. Naturaltasun handiagorekin hitz egin beharko genuke”* ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Arturoren kaiera

EUSKARA IKASLEAK IRRATIAN

HABEk eta Euskadi Irratiak euskaltegi-tako ikasleentzako irratia lehiaketa antolatu dute. Helburua euskara ikasgelatik kanpo, ondo pasatuz, erabiltzea da, Europako hizkuntzen urte honetan. Lehiaketa “lauretan Babel” irratisaioan entzun ahal izango da asteazkenero. Programako kide bat euskaltegi batera joango da eta ikastalde bakoitzak lau proba egin beharko ditu, batzuk banaka eta besteak taldeka. Lehiaketa joan den astean abiatu zen; ekainean bi talde onenen arteko finala jokatuko da.

“EL SOCIAL” BASAURIKO ALDIZKARIA EUSKARAZ

Duela hamalau urte sortu zen Basaurin “El Social” aldizkaria. Hemendik aurrera euskara hutsez argitaratuko da, aldizkariaren arduradunak eta euskalgintzako herriko hainbat elkarteren, Euskarabila eta AEK euskaltegia kasu, artean egindako proiektuari esker. Aldizkariaren formatoa eta mantxeta mantenduko dituzte, baina edukiak aldatuko dituzte haur, gazte eta euskalduntzen ari diren pertsonengana iristearren.

URTE ERDIRAKO 600 HARPIDETZA DOAN

Gipuzkoako Foru Aldundiak “Gabonetan, opariak euskaraz” kanpaina egin zuen euskarazko jolasak sustatzeko asmoz. euskarazko jolasak erositateko pertsonak saritu nahi izan ditu Diputazioak eta ARGIA, “Zabalik” eta “Euskaldunon Egunkaria” agerkarien 600 harpidetza zozketatu ditu, 200 hedabide bakoitzeko. Sarituek sei hilabetez jasoko dituzte euskal agerkari hauen aleak. Goza dezatela!

“ETXETIK HASI BEHAR DELAKO”

Horixe da Elgoibarko Udalak martxan jarri berri duen kanpainaren leloa. Haurra izan berri duten gurasoei zuzenduta dago eta familian euskararen transmisioa bultzatzea du xede. Horretarako, herriko euskaltegi-tan euskara ikasteko diru laguntzak emango dituzte eta baita babero bat oparitu ere.

Urrea

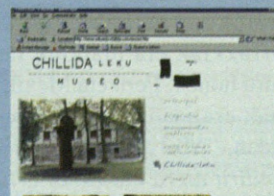
ZUTARRI S.L.
Eraikuntza enpresa

■ Zorionez, batzuek publizitatea egiterakoan herri honetako biztanle euskaldunak hartzen dituzte kontuan. Horixe da Arrasateko Zutarri eraikuntza enpresaren kasua. Eurek eskaintzen dituzten zerbitzuen berri ematen dute jaso dugun iragarki orrian, euskaraz eta euskara txukunean gainera. Beste batzuek ikasiko balute!

Ikatz

■ Sarean nabigatzen ari ginela, Txillidalekuren web orrialdea topatu dugu. Webgune polita da, baina akats larria du. Gaztelaniaz eta ingelesez dago informazio guztia; euskaraz, berriz, ez dugu hitz bat bera ere topatu. Museoa baserri batean kokatu dute, baserri hartako arbasoen hizkuntzari ez diote jaramonik egin, ordea.

"Lertxunen bidez hizketan" du izena Joxe Mallea-Olaetxek argitaratu duen liburuak. Batez ere Nevada eta Kaliforniako lurretan euskal artzain emigranteek zuhaitzetan egindako idatzia eta marrazkiak jaso ditu. Izkribuok artzainen bizimodu eta kezken adierazgarri dira.

FAR WESTEKO ARTZAINAK LERTXUNEN BIDEZ HIZKETAN

Joxe Mallea-Olaetxek liburu bitxi bat argitaratu berri du Renoko Unibertsitatean, Ipar Amerikako Far Westeko euskal artzainek zuhaitzetan egindako marrazki eta idatzia jaso. Arboglifo deitzen diren hauetako ehunka jaso ditu. Gazte haien bakardadea, problematika eta bizimodu gogorra islatzen dute zuhaitz hauek. "Lertxunen bidez hizketan" du izenburua munduan bakarra den lan honek.

Joxe Mallea-Olaetxe Bizkaiko Munitibarkoa da, baina 1964tik Ipar Amerikan bizi da, gaur egun Renon. Historian doktoratu eta euskal ikasketak egin zituen Renon. Bere emaztea Sara Velez kolonbiarra bertan ezagutu zuen. Renoko Unibertsitateko argitalpen zerbitzuan egiten du lan Sarak eta bera arduratu da liburuaren argitalpenaz. Berarekin hitz egiteko aukera izan genuen. *"Renoko Unibertsitateko argitalpen zerbitzuan euskal gaiei buruzko 44 liburu argitaratu ditugu jadanik. Gehienak ingelesez, baina itzulpen batzuk ere badaude, eta bi hizkuntzetan ere bai, adibidez Mariasun Landaren ipuinak euskaraz eta ingelesez"*, dio Sara Velezek.

Bere senarraren, Joxe Mallea-Olaetxeren liburu irailaren bukaeran argitaratu zen. Oraingoz ingelesez kaleratu du, Renoko Unibertsitatean horretarako erraztasunak izan dituelako, baina euskaraz ere laster argitaratuko da, egilearen nahia hori baita. Eusko Jaurlaritzaren laguntza du horretarako. Euskal artzainek zuhaitzetan, batez ere lertxunetan, idazteko errazago delako, egindako marrazkiak eta idatzia jasotzen ditu liburu honek. Peru eta Mexikoko artzainen lanak ere jasotzen dira liburuaren atal batean. *"Nire senarra 13 urtez aritu da mendira atera eta zuhaitzetako marrazkiak eta testuak bidez eta argazki jaso-*

EDWARD SCOTT

■ Joxe Mallea-Olaetxe 13 urtez aritu da lertxunak aztertzen.

tzen. Batez ere Nevada eta Kaliforniako estatuetan, baina Oregon eta Idahon ere lan egin du", esan digu Velezek.

Nola ekin zion liburuari 1987an? Egilea mendizalea izanik betidanik joan izan da mendira eta kamera eramaten

zuen naturaz gozatzeko. Horrela hasi zen marrazki eta idatzia zeudela konturatzen. Ez zuen jakin zer ari zen ikusten zuhaitzak ondo aztertzen hasi arte. Hasieran ez zen konturatu idatzietako asko euskaraz zeudela. Bera baserrita-

rra izanik, artzainekin harremanetan jartzeko erraztasuna izan zuen, bere kultura eta bizimodua ezagun zituelako.

□ "Zuhaitz hauetako marrazki eta testuen bidez benetako ipuin errealista margotu zuten artzainek"

Artzain zaharrek hitz egin zuen. Gainera euskara, gaztelania, frantsesa eta latina (elizan ikasi zuten artzain haietako askok) ezagutzearen abantaila izan du Mallea-Olaetxek. Eta artzainek ingelesez ulertzen zutena fonetikoki interpretatzeko gai da. *"Espero ez zuen giro batean hasi zen lanean. Honen inguruko argazki liburu bat bazegoen, baina egileek gaztelania gutxi zekiten eta ez zekiten zer zen hura. Joxek liburua egitea erabaki zuen eta orain eskuarte dugu"*, dio bere emazteak.

EUSKAL ARTZAINEN BAKARDADEAREN ISLA. Lertxunetan ageri diren ehunka testu jaso ditu. Testu hauek motzak dira orokorrean: "Gora Euskadi", izena edo inizialak eta data da arruntena, "Mi linda pocholita se llama Margarita, es linda, pero es mariquita"; "Aquí se necesita mujer, eso solo preocupa a los pastores"; gero beste aldean beste artzain batek erantzuten du: "Aquí mas vale la vida que unos dolares"... Luzeagoak ere ikusi ditu: "Nicolas es un hombre honrado porque nunca ha parido y tampoco ha estado preñado". Euskaraz ere asko daude. "Ni nas Bernardo Tokua, urte

asko...", "Gerla 1939...", Gaika bildu ditu egileak: hizkuntza, politika, aberria, bizimodua, sexua, giza eta animalien marrazkiak... Honekin batera artzainen lan tresnak eta euskal emigrazioa ere aztertu ditu. Testu zaharrenak 1890ekoak dira. Kontuan izan behar da zuhaitz hauek ez direla askoz gehiago bizitzen. Hala ere izkribu gehienak 30, 40, 50, 60 eta 70eko hamarkadetakoak dira, Amerikara emigrante gehien

■ 30, 40, 50, 60 eta 70eko hamarkadakoak dira izkribu gehienak.

■ Artzaintzat komunikazio bide ziren zuhaitzetako izkribuak.

joan zeneko urteak. Lan original honek 94 argazki eta marrazki ditu.

"Zuhaitz hauetako marrazki eta testuen bidez, benetako ipuin errealista margotu zuten artzainek. Mendiko bakardadean nola sentitzen ziren, gazte haiek nola bihurtu ziren gizon, zer ikusten zuten Amerikako kulturatik...", dio argitaratzaileak. Nekazaritzaren garapenean garrantzi handia izan zuen eta gutxi aztertu den emigrante taldea iker-tzen du.

Zergatik zuhaitzetan? Beharbada artzainek bere bakardadean eskura zuten lekua zelako. Gero bata besteara ikusita elkarriketak sortzen ziren enborretan. Bere bizimoduaz kexatzeko modua zen, jasotako tratatu txarraz. Beste kasu batzuetan zirikatzeak, adarra jotzekoak dira izkribuak.

"Kultur fenomeno hori ulertzeko modua dute arkeologoek orain lan honi esker. Mundu osoan ez da horrelako lanik, bakarra da", dio Sara Velezek bere senarrak egindako lanari buruz ●

◆ JOXEMI SAIZAR

URBITARTE

sagardotegia

Ergoiena Auzoa • 20211 ATAUN • ☎ 943 18 01 19

UXARTE

sagardotegia

Bertoko sagardoa

Montorra 6 (Montorra Auzoa) • Tel.: 94 630 88 15

ZORNOTZA

P A R E T A H A N D I E T A K O E S K A L A D A

Ez dira izarrak eta beren ingurukoek bakarrik ezagutzen dituzte, baina "Big wall" deritzaion eskalada mota praktikatzen dutenek ausardia handia dute eta ardatz bertikal batean bizitzeak dakartzan eragozpenak gainditzeko gai dira. Pazientzia handia dute.

BIZITZA BERTIKALEAN

Zortzimilakoen izenak ia-ia gure herriko mendienak bezain ondo ezagutzen ditugu. Zer esanik ez bertara igotzen direnez: edonork entzun du zer edo zer mendizale hauen balentriez. Baina badira beste mendizale batzuk, ezezagun ilustreak beraiek, grabitate indarrari desafioa eginez nekez imagina daitezkeen paretatzarrak leku zailenetatik igotzea gustuko dutenak. Ez, ez dira

gatik ote da "big wall" edo paret handietako eskalada hain kirol ezezaguna?

Mendizale hauek, zortzimilakoetara joaten direnek edo 8c zailtasuneko bideetatik igotzen direnek bezala, ez dute, meriturik falta. Baina, paretan ez dagoenarentzat, "kirol honek ez dauka gatzik", esan digu Jon Lazkano eskalatzaile bergararrak. Beregan jo dugu mendizaletasunaren atal ezezagun honen inguruan gehiago jakin

tik. Hori jendeak ulertzea oso zaila da. Gainera, paretan gertatzen diren gauzak paretan geratzen direnez, nola esplikatu hori? Egun asko paretak batean egotea eta horrek dauzkan momentu guztiak kalera-teea oso zaila da. Oso mundu itxia da hau. Kalera begira, jendeak ezagutzen dituen maila handiko mendizaleak zortzimilakoak dira. Hori zati bat da, noski, baina badaude beste atal ezezagun batzuk".

Jon Atxarten hasi zen eskalatzen. Hamalau urterekin jada Ordesa eta Urriellu edo Naranjo de Bulneseko paretatzarretan ibilia zen. Hamasei bat urte zituela Dolomitak bisitatu zituen, eta hamazortzi-ekin, Kaliforniara joan zen Yosemiteko paretetan eskalatzerako, herriko jaietan berak eta bere lagunek jarritako txosna batean ateratako diruarekin. Handik bueltan Mendi Federazioak diru laguntza eskaini eta Patagonia ezagutzeko aukera izan zuen. Zortzi mila metroko mendiak ere ezagutzen ditu, eta mapetan agertzen ez diren eta izenik ere ez duten mendiak eskalatu ditu. Orain trekking-ak zuzentzen ditu eta urtean sei-zazpi hilabete kanpoan pasatzen ditu normalean. Elkarrizketa Bergaran egin genion, baina orain Malin dago, ETBrentzat hango paretetako eskaladei buruzko dokumental bat filmatzera joanda. Alberto Iñurrategi du lagun.

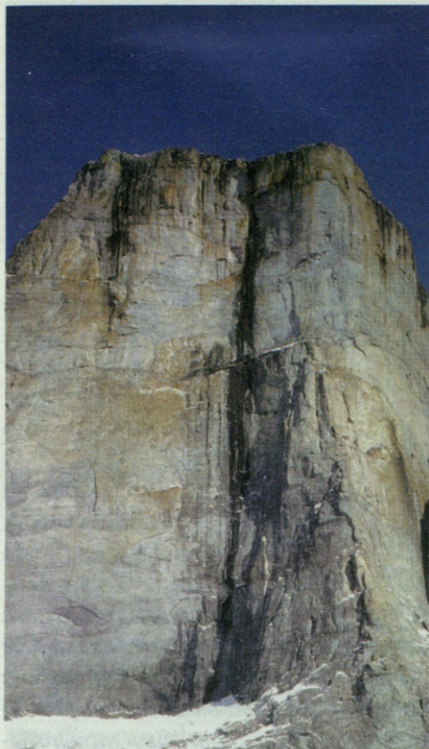
Paret handietako eskalada ez da gaur egun sortutako moda. Bere historia berezian zehar material eta tekniken eboluzioak gero eta paret zailagoetara eraman ditu eskalatzaileak. 30eko hamarkadan hasi ziren Europako mendietan paret handiak eskalatzen. Garai hartan, gailur garrantzitsuenak bide errezenetatik gainditu ondoren, helburu berri bat sortu zen: Alpeetako eta Dolomitetako paret bertikalak. Comici eta Cassin eskalatzaileek, esaterako, Dolomitetako gailur zorabiagarriekin ekin zieten, igoera egiteko ehunka iltze erabiliz. Geroago, II. Mundu Gerrak parentesi bat zabaldu zuen eskaladan: metala urri zego-

■ Aseguratzeko sistemak asko hobetu dira. Hala ere, soka festa galanta da.

inguruotako harkaitz kozkorretan tirantetan kamisetarekin eta elastiko estuarekin jantzita arrokako koska ikustezinak helduz eguzki gozotan ibiltzen diren eskalatzaile mehar horietakoak. Urruneko mendi zail ezezagunetan paret bertikalenetik igotzen dira beste mendizale hauek, egun mordoa zintzilik emanez, askotan lekuotako hotz, elur eta izotzak lagunduta. Ez dira sarri egunkarietan edo telebistan azaltzen; zer-

nahian. Berak dioenez, "eskalada mota hau ez da mendiaren formarik naturalena. Beharbada zortzimilako bat jendearentzat askoz ere ulergarriagoa da; azken finean Aizkorri moduko mendi bat da, baina oso handia, elurrarekin eta bere hormekin, baina ez zara hormatik igotzen. Hori jendeak ulertzen du, baina sekulako horma igotzea... eta beharbada mendi horretara oinez igo daitekenean bide errazago bate-

■ Kiguti. Baffin irlan (Kanada).

en eta gazteek gerrara joan behar izaten zuten... Hala ere, zenbait berrikuntza tekniko agertu zen: nailonezko sokak eta aluminiozko mosketoia. Horrela, paretan handietako eskaladaren maila materialen berrikuntza eta hobekuntzarekin batera zihoan gora, eta eskuraezinak ziruditen paretak eskalatzaileen eskura egoten hasi ziren.

1950-60 hamarkadan, Yosemiteko eguraldi egonkorak eta bertako arroka apartak, paretan handietako eskaladaren meka bihurtu zuten bailara kaliforniar hau. Espantsio-seguirak azaldu ziren, eta hone-lia ia heldulekurik edo koskarik gabeko paretak gainditu ahal izan ziren. Esan dai-

teke "big wall"aren urrezko aroa 60ko hamarkada izan zela. Paretan zintzilik egotean erosotasuna areagotzen zuten asmakuntza piloa agertu zen garai honetan. Beranduago jada, 1970 eta 1980 bitarteko urteak ere aktibitate handiko garaiak izan ziren mundu osoko paretan handietan, baita ekipoaren eboluzio garrantzitsu baten garaia ere. Eskalatzaile europar eta amerikarrak Yosemiteko paretetan entrenatzen ziren gero beste mendietara joateko, Alas-ka, Patagonia eta Baffin (Kanada) irlako paretatzarretara. Garai honetan zulagailuz paretan zulatu ziren zintzilik ziren eskalatzaileak, eta hori zela eta, kritikak piztu ziren. Erronka berria "garbi" eskalatzea zen.

EROSOTASUN GEHIAGO. Gainera, hormako egonaldian konfort handiagoa eskaintzen zuten asmakuntzak azaldu ziren: paretan lo egiteko hamaka tolesgariak eta berari gehitutako sabai bikoitzak ordura arte pentsaezinak ziren plazerrak eta erosotasunak ekarri zituen eta paretako gauetan hobeto deskantsatzea ahalbidetu zuten. Lehen imajinaezinak ziren paretak igotzea posible bihurtu zen: Fitzroy, Cerro Torre, Trango-ko dorreak, Asgard, Paine-ko dorreak... 1980-90 urteetan paretan bir-jinak urritzen hasi ziren arte. Abentura urruneko horma galduetan bilatzen hasi beharra zegoen.

Orain dela gutxi arte eskalatzaile kopu-rua txikia zen, baina materialen aurrerape-nak, eskalada-giden zabalpenak eta asegu-ratzeko medioen hobekuntzak mundu bertikala eskuragarriagoa bihurtu dute. Zorionez, gaur egun aseguratze teknolo-gia hain sofistikatu izatera iritsi da, asko murriztu dela iltze, mailu eta paretetan egindako zuloen beharra. Baina egun Yose-miteko paretetan jende piloa ibiltzen da eta

■ Paine-ko dorre bat (Patagonia).

masifikazioa arazo bihurtu da. Zaborra, kaka eta beharrik gabeko zuloak direla eta; abentura aberasgarri bat gure espeziea zein miserablea izatera irits daitekeenaren era-kustaldi bihurtu daiteke. Hala ere, Jonek kontatu digu Karakorumen inork ezagu-tzen ez dituen mendiak daudela, izenik ezta maparik ez duten mendiak. Pamir-en ere paretan ugari dago, eta hemen, etxetik gertuago, badira horma handi ezagunak, txikixeagoak badira ere.

Dagoeneko, askok galdetuko diete beren buruei: "baina, nola igotzen da bos-tehun, zortziehun, mila metroko paretan batetik?" Paretan handi baten igoeran eska-latzaileetako bat bidean lehena joaten da

Lapurriketa
sagardotegia
tolarea

3/4

Dima-Otxandio errepidea, 38 (Dimako Gaina) • 48141 BIZKAIA
Tel.: 94 633 80 39

Soka TIRA
SAGARDOTEGI SIDRERIA

Las Trianas Kalea 15 • 01006 Vitoria-Gasteiz
© 945 14 04 40

arrokan seguruak jarri eta bigarrenak aseguratzen du. Luzeak txanditzen joaten dira eta pasa behar dituzten egunetarako beharrezko duten guztia petate batean (edo gehiagotan) eramaten dute. Eguna horrela joaten da, eskalatzen eta petatea sokatik tiraka igotzen, gailurrera edo lo egiteko toki apropos batera heldu arte. Ahalik eta modu eraginkorrean igotzea da helburua, horregatik

“big wall”ean zilegi da paretako iltzeak heldulekutzat erabiltzea edo sokatik gora igotzea, eskalada librean igo orde. Efikazia da garrantzitsua. Dena den, petatea igotzea paretako lanik gogorrenetakoa izan daiteke, oso lan nekagarria da. Oso erraz traba daiteke harkaitzaren formetan, lajetan edo extraplomoetan. Agian soka gora bigarren datorrenak askatu behar du... pazientzia beharrezkoa da.

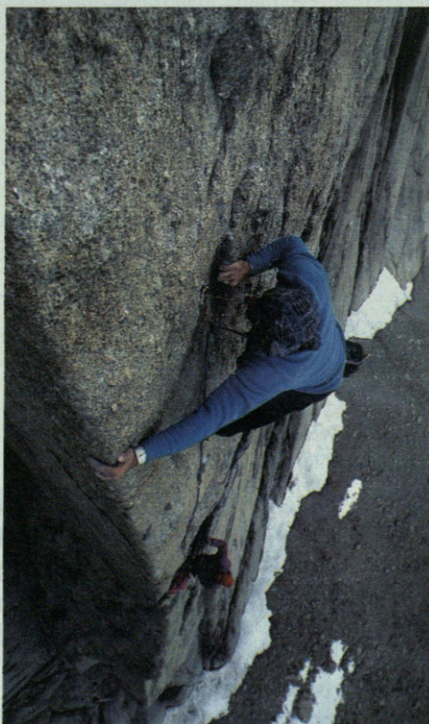
Pareta handiak eskaltzeko, bada baldintza garrantzitsu bat: esperientzia. Hemen ez du norberaren berezko abileziak balio, kirol eskaladan bezala. Jonek dioenez, “orain ikastaro ugari dago, baina hor jendeak bide azkarra bilatzen du, eta honek errodaie handia behar du: eskalatu eta eskalatu. Honela mila maniobra eta egoera desberdin ikusten dituzu. Errodajea behar da, eta ez gradua. Ez bakarrik igotzeko, baita jaisteko ere. Batzuetan jendeak ikastaro bat egin eta pentsatzen du edozer gauza egitera joan daitekeela...” Urrutiko mendi ezezagunetan eskaltzeko, gainera, igotako toki beretik jaisteko gai izan beharra dago, mendi horiei buruzko informazio falta dela eta: “jaitsi normalean toki beretik egiten da. Agian badago jaisteko bide errazagoa, baina ez duzun ezagutzen ez zara arriskatzeko. Alpetan badago informazioa, baina beste mendi horietan ez dakizu ezer”. Izan ere, esan dugu Pakistanen badiela maparik eta izenik gabeko mendiak, bertakoek ere ezagutzen ez dituztenak, oraindik esploratzeko. Beraz, toki beretik jaitsi behar, eta gainera zure traste guztiekin. “Guk noizbait, larrialdiren batean, paretatik bota egin izan ditugu

■ Etxea zintzilik. Atsedean hartu, jan, lo egin... hurrengo saiakera arte.

gauzak: eguraldi txarragatik, janaria bukatu delako, nekeagatik... Batzuetan paraxut txiki bat erabiltzen da petatea paretan behera botatzeko eta gauzak ez puskatzeko...”

Honelako pareta batean sartzen denak, arazorik izanez gero, bere kabuz ateratzeko gai izan behar du. Salbamendua inoiz ez da lan erraza honelako leku batean, are gutxiago herrialde azpigaratueta. “Big wall” ez da kirol-eskalada bezalakoa, hemen zu bakarrik zaude, lurretik hainbat metrotara, hiri eta errepideetatik oso

■ Grabitatearen aurkako borroka.

urrun... Horregatik, “tendentzia kontserbadorea izaten da, toki horietan ez zara arriskatzeko jausiera bat izatera. Normalean ez dago erreskate posible-rik. Horregatik gauzak nahiko ondo neurtzen dira. Hanka bat puskatzea adibidez, kristorena da” dio Jonek.

Paretan zaudela eguraldi txarrak harrapatzea da beste kezka bat: “Eguraldi txarra

dagoenean, hamakan sartu eta astebete pasa dezakezu horrela. Hori gogorrena da, ez baitakizu noiz bukatuko den, janaria agortzen ari zara, hoztu egiten zara, trasteak egunetik egunera bustitzen doaz, eta gauza hauek pareta batean oso gogorrak egiten dira, batez ere hormaren erdian bazaude eta oraindik pareta asko baldin badaukazu gainetik...”. Arrisku handi bat harri erorketak izaten dira. “Bat-batean bero egiten hasten bada, harriak erortzen hasten dira, eta jada horman sartuta zaude... Tentsio gogorrena niretzat horregatik izaten da, zeren ez daukazu nora mugitu, paretan ez duzu mugikortasunik, ezin duzu alde egin”. Edozer gertatuta ere, arazorik handiena inora alde egin ezin izatea da. Korrika ez behintzat.

Eta nolako da eguneroko bizitza pareta batean? galdetu diogu Joni. “Honelako pareta bat lehenik prismatikoekin asko aztertzen da, elurra edo izotza non egon daitekeen ikusten da eta kalkulatzeko duzu horman zenbat egun egon zaitezkeen, eta horren arabera erabakitzen duzu ura lurretik igo ala ez”. Eta nola joaten da eguna paretan zaudenean? “Hiru lagun joanez gero, zenbaki ideala hori da, bik eskalatu egiten dute eta hirugarrenak funtzio asko ditu: elurra urtu, petateak igo... Normalean goiz jaikitzen zara, argiarekin, eta gosaria prestatzen duzu”. Normalean dio, zeren eta orientazioaren arabera pareta batzuk ez dute eguzkirik ikusten eguerdira arte, eta agian goiz-goizetik eguna argi dago baina 15 edo 18 gradu egiten ditu zero azpitik, eta horrela ea nor ateratzen den eskaltzera! “Kontuan izan behar da

JOSEBA OLALDE

■ J. Lazkano eskalatzaile bergararra.

paretaren mundua grabitatearen aurkako gerra bat dela, zeren gauza guztiek lotuta edo bi aldiz lotuta egon behar dute; gauza-
ren bat erori eta galduz gero... orduan, gosari bat prestatzeak denbora asko eramaten du, denbora asko". Jonek gaineratzen du gauza asko errepikatuta eramaten direla, traste bakoitza bere ordezkorekin.

Gosariaren ondoren, eskalatu, eskalatu eta eskalatu egunà bukatu arte, "baina eskalatzen ari zarenean, denbora oso azkar pasatzen da horman..." dio. Petatean traste ugari eraman beharra dago, egunak pasatzeko behar den guztia. "Lurretik 200 edo 300 kilorekin ateratzen zara, eta noski, pisu hori guztia ezin duzu egunero mugitu eta igo. Horregatik kanpamendu moduko batzuk instalatzen dira paretan, eta noizean behin kanpamendu hori mugitzen duzu. Orduan, egun batzuetan eskalatu egiten duzu, baina egun batean edo bitan kanpamendua puntu batetik bestera mugitzea tokatzen da, eta horrela egun osoa edo bi egun botatzen dituzu pisua igotzen, polea batzuekin, tira eta tira, zaku

guztiak igo arte, eta han berriz ere etxea muntatzen duzu, hamakak, zure sukaldia...". Eramatea beharrezkoa den guztia petatean eraman behar da, janaria, ura, lo egiteko behar den guztia, arropa... Janariari dagokionean, komenigarria izaten da norberari gustatzen zaizkion gutuziak eramatea, urdaiazpiko bat, gozokiak edo zukuak... gauzak guztiz ondo ez doazenean irribarrea mantentzeko.

Eta, nola lo egiten da paretan? Zortea edukiz gero, eskalatzaileek horman erlaitz edo terraza apropos bat topatzen badute, bertan lo egiten dute, isolatzailea ipini, eta kito. Arzooa erlaitzik ez dagoenean sortzen da. Orduan hamaka deitzen zaion ohe tolesgarria erabiltzen da, tutuekin egindako egitura duena, eguraldi txarrentzat sabai bikoitz batekin, kanpin denda zintzilikario bat balitz bezala. Zenbaitetan erlaitz handiak topatzen dira, gela baten neurrikoak, eta Jonek dioenez, "horrek arnasa ematen du; lurretik hastea bezala da. Bestela tentsioa handia izaten da, egunak joan eta egunak etorri eta zintzilik". Eta ezin al zara lotan zaudela hamakatik erori? "Hamakan beti lotuta egiten duzu lo, ezinezkoa da erortzea. Normalean ongi lo egiten duzu, oso-oso nekatuta baitzaude...".

Paretan bizitzeak eskatzen du gauza guzti-guztiak paretara lotuta edukitzea. Edozer gauza egitea, adibidez, lagunari botila bat ur pasatzea bezalako gauza sin-

■ Hamakak egonaldi "erosoa" ahalbidetzen du.

ple eta arrunta zeharo konplikatzen da. Eta hainbeste lotu eta askatu, askatu eta lotu, erraza da noizbait hanka sartzeren bat egitea eta askatu nahi ez zenuen zerbait askatzea. Petate bat, soka bat edo lo-zaku bat paretan behera erortzeak zure abenturaren bukaera ekar dezake. Jonek esaten zuen bezala, grabitatearen aurkako gerra.

NORBERAREN BEHARRAK NOLA EGIN. Dagoeneko gehienok pentsatzen arituko zarete nola demontre egiten ote dituzten komuneko lanak astebete, edo hilabete, horma batean pasatzen duten

Tajonar Kalea 29 • Iruñea
& 948 15 23 00 • 948 15 34 07

EREÑOTZU AUZOA
TEL. 943553272
HERNANI

■ Horman maniobratzeko tarte txikia dago.

eskalatzaile hauek. Metodo bat, egin beharrekoa paperezko poltsa batean egin, eta poltsa eta barrukoa paretan behera, airera, botatzean datza. Hala ere, Yosemite bailarako Capitan paretaren azpiak estolda baten itxura hartzen hasi omen dira, hara joaten den jende piloa dela-eta... Hauetako zerutiko "opari" batek pareta azpian dabilen norbait harrapatzen badu, imajinatu zer gerta daitekeen. Eta paretan bertan beharrak egitea... okerrago oraindik. Ondorengo eskalatzaileek gero hortik pasa beharko dute eskalatzen. Batzuek "Tupperware" delako ontzi hermetiko batean egin eta eskalada amaitu arte, gailurreraino, eramaten dute aldean beren "komuna". Pixa egiteko botila bat ere erabil daiteke: gizonezkoentzat erraza da, emakumezkoentzat zertxobait zailagoa...

Tira, gauzak pixka bat gehiago konplikatzekotan, Jonek kontatu digun bezala, gerta dakizukeen txarrena beherakoa izatea da: "ez daukazu denborarik maniobrak egiteko, eta brooon! mekaben dios! esaten duzu. Baina normal zaudenean prebisioa egiten duzu. Prebisio bat eduki behar da, ezin duzu minutu batean inprobisatu. Lotuta baitzaude, pareta baten erdian. Kanpamendu batean hamakak jartzen dituzunean, paretaren zati bat uzten da horretarako, beno, hemen egin behar dugu, paretaren zati honetan, zeren zu

hortik ezin zara mugitu, ezin da esan 'beno, berrehun metro noa hara, eta gero banator', ez". Lehen esan dugun bezala, inora alde egin ezin izatea... "Azkenean horman mugitzeko aukera bi metrokoa da, hemendik horra eta hortik hona".

Denbora oso azkar pasatzen omen da paretan, 300 metro gainditzeko, agian astebete bota deza kezku. Eta gero beste bi egun kanpamendua tokiz aldatzeko, traste guztiak batu eta txukun jarri. Gauza txikiena egiteko ere denbora ia ohartu gabe pasatzen da, "eta jendeak entzutean horma batean 15-20 egun pasa dituzula, esaten du 'baina nola? zer egiten duzu denbora horretan?' Egia da azkenean gogoa duzula gainean dituzun traste guztiak bota eta ibiltzeko..." dio Jonek.

Horrelako pareta batean zintzilik hainbeste egunetan zehar egoteko, zalantzarik ez egoera

mental berezia behar dela. Hain berezia, askori ezinezkoa zaiola horretara iristea, eta horregatik eskaladan porrotak askoz gehiago dira arrakastak baino. Normalean eskalatzailearen joera naturala, behin paretan dagoela, berehala jaitsi nahi izatea da. Gogoa pentsamendu honek gaingaitzen badu, hurrengo pausoa han ez egoteko arrazoiak bilatzen hastea da. Horregatik kordada asko arrazoi argirik gabe erretiratzeko, baina aitzakia pilo batekin: "eguraldi txarra zetorrela zirudien, ez geneukan ur nahikorik, edo dentistarekin ordua nuela ahaztu zitzaidan..."

PSIKOLOGIA. Pareta handi batean arrakasta lortzeko jarrera jakin eta positiboa behar da eta kontzentrazio handia. Luzaroan motibaturik sentitzeko gaitasuna, zentzu errealista eta ingurunearen apreziazio zuzena beharrezkoak dira, helmuga bat lortzeko motibazioa eta zailtasunak gaingaitu eta etengabe saiatzeara. Eskalatzaileen artean komunikazioa ere behar da: zure lagunarekin efikaziaz lan egiteko gaitasuna. Pareta handi bati aurre egiten zaion bakoitzean sortzen diren aspektu psikologiko hauek guztiak, aspektu fisikoak bezain desafiagarriak izan daitezke.

Kontuan hartzeko beste baldintza bat diruarena da: hauetako mendi bat igotzeko

normalean hegazkina hartu behar izaten da, hilabeteak kanpoan pasa, garraiolarik kontratatu, 6.000 metrotik gorako mendietan baimena ordaindu... Zortzimilakoekin konparatuz gero, ez dira mendi ezagunak, eta gainera kirol honetan ez dago ikuslerik, beraz babesle bat aurkitzea zaila izaten da sarri. "Kristoren dirutza utzi dugu", esan digu Jonek, "mendia ez da beste kirolak bezalakoa, ez da popularra. Kirol honetako kirolari batek guztia berak egin behar du: dirua bilatu, bidaia prestatu, entrenatu, eskalatu, gero bueltan egin duzuna kontatu, dokumental bat egin baduzu, muntatu, erakutsi... Beste kirol bateko kirolari batek ez du hori guztia egin behar, egin

□ Paretan, adibidez, lagunari botila bat ur pasatzea bezalako gauza simple eta arrunta zeharo konplikatzen da

behar duen gauza bakarra entrenatu eta errendimendu on bat edukitzea da. Mendia beti guztiz desberdina izan da horretan. Batzuetan nekatu egiten zara eta urrutira joateko gogorik ez duzu".

Paretan zurekin dauden lagunetik harremanak ere oso garrantzitsuak dira, gauzak okertuz gero paretan ez baitago inora alde egiterik eta elkarbizitza espazio txikian gauzatzen delako egun askotan zehar: "lagunekin haserreak izaten dira, baina normalean aurretik oso ondo ezagutzen dugu elkar, eta badakizu haserre nondik etor daitekeen. Gainera, normalean ez gara ezezagunekin horma batera joaten, konfidantza handia behar da lagunak nola funtzionatzen duen jakiteko".

Eta, mendizale berezi hauei buruzko solasaldiaren amaierara iristear gaudela, ezin dugu Joni betiko galdera topikoa egin gabe joan: zergatik joaten zara mendira? "gauzak hor goitik ikusteko, zer dakit nik... sentsazio asko, eta gainera zure lagunekin, zeren niri orain esango balidate nire lagun guztiek utzi egingo dutela, ez dutela gehiago eskalatuko, nik ere utzi egingo nuke, jada ez litzaidake interesatuko. Inportanteena lagunak dira, bestela ez da berdina". Adiskidetasuna. Ez da arrazoi makala ●

◆ ASIER AGIRRESAROB
◆ MUSKILDA TELLABIDE

Joxe Angel
Iribar

“Lehengo jokalari onak izugarriak baziren, gaurkoak kristorenak dira”

P E R F I L A

Etxeko atea ondo zaintzen badu ere, zakur zaunkari euskaldunak ez die kazetariei hozkadarik egiten.

Mundua baloi bat den honetan, futbolak umorearen entzefalograma aldatzen du, klubek dirua ostikoka botatzeko adina badute, eta prentsan pitxitxiaren azkazaleko operazioa da notizia... Mundua baloi bat den honetan, paradoxarik politena da atezain historikoa ez duela histeria horrek irentsi, Iribarrek ez baitu idolo konplejurik.

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Dani Blanco

Ume gehienek aurrelari izan nahi dute, golak sartu. Zu zerk erakarri zintuen atezain izatera?

Badut pasadizo bitxi bat. Zarauzko La Salle ikastetxean hasi nintzen lehen egunean, jolasorduan mendira irten ginen, Meagas gainera. Zelai txiki batean futboleko hasi ginen ume denak. Talde bateko atezaina behar zuen, eta horrelakoetan badakizu, berriari esaten zaio: "hi atezain!". Eskolako lehen egunetik atezain titular jarri ninduten.

■ **Euskal Herria atezainen harrobi izan da. Zergatik?**

Nik uste boladak izaten direla. Gure garaian lehen mailako atezain asko atera ziren, eta orain berdintzen ari da hori. Ziur aski hemen atezaina ongi ikusi egon da eta bere garrantzia eman zaio. Beste herrialde batzuetan ez hainbeste. Brasilen, esaterako, gazte guztiek beti nahi izan dute Pele, edo Richa, edo Didi izan, eta atezaina beti garrantzi gutxiagokotzat hartu izan dute, eta Euskal Herrian alderantziz gertatu da. Nire idoloa Carmelo zen, eta gure baserri aurreko hoteleko terrazan eserita lehenengo aldiz ikusi nuenean, zur eta lur gelditu nintzen... Andoni Zubizarretak ere gauza bera konstatzen du nirekiko, oraindik gogoan omen du txikitan bere aitarekin paseatzen zihola ikusi ninduela.

Baina orain buelta ematen ari zaio bolada horri, eta gaurko gazteek atezaina baino nahiago dute Julen Guerrero, Joseba Etxeberria edo Raúl izatera iritsi.

■ **Zer gaitasun behar ditu atezainak?**

Hasteko gaitasun fisikoak behar dituzu: azkarra, bizia, erreflexu onak izan behar dituzu, bestearen jokoa sumatzeko eta aurrea hartzeko.

Plaza gizona ere izan behar duzu. Futboleko aurrera zoazen heinean jende askoren aurrean jokatzeko da eta erantzukizun handia dago, eta hori gaintitzen jakin behar duzu. Jokoa kontzentrazioa galdu gabe, jendearen eta komunikabideen presioa gaintitzeko.

Bestalde, zelaian perspektibarik onena atezainak du, bere taldeko defentsa antolatzeko eta bere kideei laguntzeko. Estrategia kontuetan zeregin berezia du. Eta lehenengo erasotzailea ere atezaina da, normalki eraso hasteko atezainak izaten baitu baloia, eta jakin behar du nondik, nola eta noiz atera erasoan.

■ **Teknikoki asko aldatu al da futbola?**

■ **"Jokalariak lehen askatasun gehiago zuen zelaian, egiten zekiena erakusteko. Orain mekanizatu, automatizatu egin da".**

Aldaketa handia eman da, futbola asko profesionalizatu da, eta horrek harremanak ere beste modu batekoak izatea ekarri du. Erantzukizun handiagoa dute jokalariek, eta gaur egun entrenatzaileak berak ere bai. Gero eta gehiago

horiek denak ongi bildu eta bideratzen, komunikabideei zer eta nola esan... zuzendaritzak ere gero eta exigenteagoak dira, eta emaitzak onak ez badira gero eta errazago bidaltzen dituzte taldetik... Entrenatzaileak orain denetarikozona izan behar du.

Jokalariak, berriz, lehen askatasun gehiago zuen zelaian, egiten zekiena erakusteko. Orain mekanizatu, automatizatu egin da, gehiago markatzen zaio jokalariri nondik, zer eta nola egin. Nik esango nuke hori ez dela ona. Gustukoa dudalako jokalariek zelaian askatasun pixka bat behintzat edukitzea, bere trebetasunak eta jokoa ikuspegia erakusteko. Futboleko jokoa oso dinamikoa baita, eta ezin da planifikatu zer eta nola egin behar den. Taldeko kontsigna zehatz batzuk ematea ongi dago, baina gero jokalariek jakin behar du askatasun osoa duela, gehienbat aurreko jokaldietarako.

■ **Gero eta maila altuagoa dago futboleko harrobia ere gero eta futbolari gazteagoetatik lantzen da. Hor daude Ajax, Bartzelonako esperientziak. Ia klubeko etxeetan bizi dira jokalariek gazteak.**

Alde horretatik ere asko aldatu da. Guk gaztetan geuk antolatzen genuen gure entrenamendua. Orain entrenatzaile batek prestatutako entrenamenduen beharra dago. Fisikoki ere lehen baino askoz

BERTSOA

Doinua: Goiko zeruan

**Altzak bihotzik ez du izango
"Txopo" k makaletik gutxi
bestela ezin liteke bere
palmaresera iritsi
bide berriak urratu nahi ta
zabaldur aurretik itxi:
txuri-gorria zeneko ametsei
ezin berderik erantsi.**

Jexux Mari Irazu

go bere lanean aditua izatea eskatzen zaio entrenatzaileari. Lehen nahikoa zen jokalarik onena izatea entrenatzaile izateko. Baina orain jakin behar du entrenamenduak ongi antolatzen, jokalariek gustura edukitzen, gero eta kirolari gehiago daude talde batean eta

BIZITZAREN PASARTEA

Athleticen hasi berriei, lehen egunean broma klasiko bat egiten zaie aldageletan: Aldageletan bakoitzak bere txokoa dauka, veteranoek tokia hartuta izaten baitute. Eta lehendabiziko egunean azkarrago beltzen dira nobatoak (nerbioekin eta ilusioarekin...). Masajistak adarra jotzen oso zaleak dira eta taldeko sarrera hori "berezia" izan dezazun abalegintzen dira. Aldagelan lehen aldiz sartzean hasi berria non jarri ez dakiela egoten da, eta masajistak "hortxe jarri, hortxe" seinalatzen dizu. Eta normalean "hortxe" hori jokalaririk nagusienaren lekua izaten da.

Zure arropa denak zintzilikatzen dituzu, etortzen da jokalaria, eta: "bau zeinek jarri du hemen? oraindik zuk ez duzu niri lekua kentzerik!" kexatzen da. Arropak hartuta baloi baten moduan ibili behar duzu, alde batera eta bestera. Nik Uriberi "kendu" nion lekua, eskerrak hura nahiko apala zen.

gehiago entrenatzen da. Medikuntzan, esaterako, hemen dauden osagileak oso espezialistak dira, eta lehen ez zen horrelakorik. Horrek jokalaria lehen ez zuen indar fisikoa eman dio, orain korrika askoz ere azkarrago eta gehiago egiten da. Eta hortik futbol jokoa bera ere aldatu egin da. Zelaiaren neurriak berdinak direnez, esango nuke orain zaildu egin dela jokalaria entzatzeko. Lehen jokari onak izugarriak ziren, baina oraingo onak kristorenak dira!

■ **Ez al da gogorra ume umetatik futbolera bideratzea eta etxetik urruntzea?**

Hori ongi programatua egongo dela uste dut. Umeak 3-4 egunez edukitzen dituzte klubean eta gero etxera joaten dira. Niri hain gazterik futbolerako bakarrik prestatzea gehiegizkoa iruditzen zait. Ajax-ekoek eta, Hegoafrikatik hartzen dituzte haurrak, bertan eduki eta futbolari izatera iristen ez direnak galduta ibiltzen dira. Gauzak hobeto begiratu behar dira.

■ **Futbol kontratuetan 1.000 milioi pezetako zifra entzutera ohitu gara. Ez al du gehiegizko neurria hartu?**

Nire iritziz gehiegikeria da hartu duen neurria, baina horren aurka ez dakit ezer egiterik dagoen, "hala beharko du izan"... Europa osoan horrela dago antolatua, eta mugitzen diren zifrak beldurtzeko modukoak dira.

■ **Nola bizi duzu idolo izate hori, kaleko presioa...**

Nire garaian ez zen hainbesteari-nokoa. Orduan ere komunikabideek kirolari garrantzia handia ematen zioten, beti eman diote, eta futbolari gehienbat. Nik ongi eraman izan

dut, ez dut inolako arazorik izan. Orain agian ezberdina izango litzateke, ezin duzu futbolaren mundu horretatik ia atera ere egin: entrenamenduak, partida gehiago jokatzen dira, bidaia gehiago, komunikabideek egunero eskatzen dizute zerbait... Hala ere ohitu egin garela esan liteke. Lehen, artikuluren batek zuri buruzko irudi txarra ematen zuenean,

"Egun hainbeste kritika dagoenez, kirolariak berak paso egiten du askotan, zeren gauza barregarri asko ere entzuten dira"

BERE HITZETAN

“Nere laguntza hoberena aitarena izan da. Eta ez futbolari begiratzuz bakarrik. Ni aitaren ispilu naiz, bere karakterra dut. Neure bizitzan gehienbat estimatu dudana gizona nere aita da. Eta orain, nere bizitzako hutsunerik haundiena, aitarik eza da”

Argia, 1975-02-02

“Gure garaian Real eta Athleticen jokalaria urtean bitan biltzen ginen mahai baten inguruan bazkari eder batekin elkar ezagutzeko. Getarian eta Eibarren bildu ohi ginen. Gaur egun, ez da horrelakorik egiten. Garai batean harreman estuagoa zegoen”

Euskaldunon Egunkaria, 1999-09-11

“Eurokopa irabazi genuen garaian Yaxin zen atezain onena, SESBeko izarra. Niretzako erreferentzia izan zen. Finala amaitu zenean kamisetak aldatu genituen. Ordutik harreman ona izan genuen. Bilbon egin zidaten omenaldian ere egon zen”

Euskaldunon Egunkaria, 2000-06-11

“Kirolari bezala, unerik gozoena 1969. urtean lehen aldiz Kopa txapelketa irabazi genuenean izan zen. Kortabarriarekin ikurrina atera nuen eguna ere gogoan dut, oso hunkigarria izan zen. Garratzena, berri, 1977. urtean Juventus aurka galdu genuen UEFA txapelketako finala izan da”

Euskaldunon Egunkaria, 1999-09-12

“Francori oso ondo etorri zitzaion guk Sobiet Batasunaren aurka Eurokopa irabaztea”

Euskaldunon Egunkaria, 2000-06-11

ARTXIBOA

ARTXIBOA

■ "Momentu batzuk izaten dira bakoitzak gizarteari zerbait aportatu behar diona, kirolariok ere ez garelako hainitsuak eta hotzak".

Diktadura orduantxe amaitu zen, eta ez zegoen inongo alderdi politikorik eta ez ezer, dena zegoen hankaz gora. Trantsizio garaia zen, eta momentu batzuk izaten dira bakoitzak gizarteari zerbait aportatu behar diona, kirolariok ere ez garelako hainitsuak eta hotzak. Momentu ego-kia tokatu zen, egin beharrekoa zela ikusi genuen eta guztiok hartu genuen erabakia. Gainera gizartearen gehiengoak erabaki hura oso ongi hartu zuela ikusi genuen, izan ere handik gutxira legez onartu zen ikurrina.

■ Nola ulertzen da futbolak gizartean hainbesterainoko eragina izatea?

Nik uste jendeak zerbaitekin identifikatu beharra sentitzen duela, eta futbole-an talde batekin edo bestearekin identifikatzen da. Badaki partida bat ez dela berez hain garrantzitsua baina hala ere bere taldea gaizki dabilenean asko sufritzen du. Beti bere taldea besteen gainetik egotea nahi du, berak ere bere identitatea finkatzeko.

■ Futbola "ogia eta zirkua" al da? Alegia, beste arazoak estaltzeko ikus-kizuna.

Estatuari ongi datorkio kirola, bestela ikusi besterik ez dago zenbat lan eta diru gastatzen den eta zer ardura hartzen duten Olinpiar Jokoak antolatzeke eta irudi ona emateko. Badirudi irudi ona emanez gero, jendeak estatu hori garatua dela pentsatzen duela, eta hori ongi aprobetxatzen dute. Bestalde, gizarteari berari ere gustatu egiten zaio, eta ez dut uste hain erradikala izan behar dugunik futbolari bai ala ez esateko. Baina ulertzen dut jendeak "orain ere futbola! Zer, betiko jana diagu hau edo?" esatea.

■ Euskal Seleksioan ari zara orain lanean. Zeintzuk izango dira eman beharreko hurrengo urratsak?

"Nik uste, 'etxekoak' esateko ikuspegi zabala izan behar dela, ezin dugu itxiak izan"

mindu egiten zinen, baina egun hainbeste kritika eta hainbeste ikuspegi dagoenez, nik uste jendeak berak ez diola garrantzi gehiegirik ematen. Kirolariak berak paso egiten du askotan, zeren gauza barregarri asko ere entzuten dira.

■ Zer eragin izan zuen gizartean eta beste alorretan 1979an Real eta Athleticen taldeak ikurrinarekin ateratzeak?

Horiek beste garai batzuek ziren.

- **Jaio:** Zarautzen, 1943an. Egun Sopelan bizi da.
- Atezain ohia eta entrenatzailea.
- **Futbol taldeak:** *Salleco* (55-58 denboraldietan), *Zarautz C.B* (58-61), *Vasconia* (61-62), *Athletic* (62-80).
- **Selekzioak:** Euskal selekzioarekin partida bat jokatu zuen 78-79 urteetako denboraldian, eta 49 partida Espainiako selekzioarekin. Egun Euskal Selekzioaren entrenatzailea da.
- **Palmaresa:** Eurokopa irabazi zuen Espainiako selekzioarekin 1964an. Bilbo Athleticekin, berriz, 1969ko eta 1973ko Kopa. UEFAko txapeldunorde izan ziren 1977an. Eta gol gutxien jaso dituen atezainari ematen zaion Zamora saria eskuratu zuen 69-70 urteetako denboraldian.

Euskal Federazioa lanean ari da, lagunartekoak badira ere ahalik eta partidak gehien jokatzeke. Hurrengo urratsa kanpora ateratzea litzateke. Zailtasun handiak izaten dira partidak antolatzeke. Futboleko egutegia oso betea dago, eta gure selekzioak jokalaria bakoitza talde ezberdinetan dagoenez, horiek biltzea ez da erraza. Gainera beste selekzioekin ere egun egokia aukeratzea zaila da.

■ **Iazko Gabonetako partida Marokoren aurka jokatu zen.** Batzuek harritu egin dira, Sahara herriari halako trataera ematen dion estatu horretako selekzioa ekarri izanarekin...

Antolatzaileari galdetu behar, baina nik sumatzen dut data horretan beste selekzioaren bat ekartzeko aukera gutxi zegoela. Marokori egun hori jokatzeke ongi zertokiola suertatu da. Bestela ere bada nahiko zailtasun, eta nik

uste selekzio bat ekartzeko irizpide zorrotzgiak jartzen hasten badira, oraindik zailagoa izango dela datarekin bat

datorren selekzioa aurkitzea.

Xabier Expositok eta biok Federazio-

ari eskatzen diogun baldintza nagusia ahal den selekzioarik onena ekartzea da. Nahiz eta lagunarteko partidak izan, konpetitibitate maila hori ematea nahi dugu, gure indarrak neurtzeko.

■ **Jokalariek bere taldearen koloreekiko pasioa galdu ote duten ere esaten da.** Zuk zure garaian eskaintza asko jasoko zenituen, baina ez zenuen alde egin.

Gure garaiak eta egungoek ez dute zer ikusirik. Guk diktadura bat zegoela jokatzen genuen, eta klubaren baimenik gabe ez genuen aukerarik ere beste talde batera joateko. Kirol ibilbide osoa klubean egin behar genuen. Egia da Madril, Bartzelona, eta beste klubetako eskaintzak etorri zirenean klubak berak eman zidala joateko aukera. Baina ni hemen ongi nengoen eta ez nuen joan nahi izan.

Koloreei dagokienez, nik uste hemen izugarri sentitzen direla taldeko koloreak. Jokalari gaztetxoak zuri-gorritz janzteko ilusioz beteta etortzen dira hona eta gora igotzeko esperantzarekin. Noski, orain diru gehiago dago jokoan eta familia batek, ziur asko, gaztetxo bat ongi datorrela ikusten duenean presio gehiago egingo dio. Alde horretatik kezagarria da familiek haurrengan egiten duten presioa.

■ **Posible al da lehen mailan Athleticen filosofiadun talde bat baino gehiago mantentzea, edo harro-**

biak ez du hainbesterako ematen?

Gero eta zailagoa da. Nik ez dut

AIZOAIN
Sagardotegia

Iruregaina Poligonoa
(Aizoain)

948 30 31 92
948 30 22 79

zalantzarik egiten, Realak berak horretarako aukerarik izango balu, apustua egingo lukeela. Beste taldeek jaso duten laguntzarekin zer indar duten ikusita, lehenengo mailan bi talde egotea zaila litzateke.

Gure apustua ere, egia esan, oso gogorra da. Hala ere, gerora nik uste Athleticcek eutsi ahal izango diola filosofia honi. Ehun urtean lehenengo mailan egon izanak indar handia ematen du. Eta lehen mailako taldea aurrera ateratzeko garrantzitsuena beheko jokalariekin egiten den lana da. Jakina, bazkideek dute azken erabakia, baina filosofia hori egunen batean zalantzan jartzen bada gizartearen multzo handi batek ere izango du zer esana, eta eztabaida handia izango da.

■ Athleticceko jokalaria denak "euskaldunak" omen dira. Baina zer da "euskaldun" izatea? Futbolari askok ez dakite euskaraz, Iparraldeko jokalariei bigarren mailako euskal taldeetan sartzen utzi ez zaienean klubak ez dira mugitu...

Nik uste, "etxeokak" esateko ikuspegi zabala izan behar dela, ezin dugu itxiak izan. Jokalari asko kanpoan jaio arren

gaztetatik hona etorri eta integratu egin dira. Irizpide horiek ez dira estu hartu behar.

Gainera, Athleticen euskararekiko konpromisoa ere hartu izan da. Lehen

euskarazko ikastaroak eman genituen eta jende askok hartu zuen parte. Gero eta jokalaria gehiago dira euskaraz dakitenak eta erabiltzen dutenak. Garrantzitsuena, dakigunok erabiltzea baita ●

ARGAZKI ZAHARRA

1980-05-31, Joxe Angel Iribarren omenaldia. Bertan bildutako dirua futboleko euskal hiztegi bat egiteko eman zuen.

ARTXIBOA

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa: Titularren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

Poetak...

Poeta asko dabil munduan bere poesia barnean daramala, eta horrexegatik behar bada, barnekoa sarritan nekez kanporatzen delako, dira ezezagunak haien poemak, baina haserre guztiek hartzen dituzte edozein iletratuk haien poetikotasuna zalantza gorrian jarritz gero. Batzuek kanpoan daramate beren poesia, liburuetan bilduta.

Poetak, aita on eta zintzo denez, maitale suzko eta beroz gainera, ohitura du liburuak, semeak bailiran, dozenaka egiteko. Beraz, beti dituzte soinean liburu piloa, opari. Poesia asko dago munduan. Poesia ona ere bai eta hori eskertze-koa da bederen. Dena dela, ikusgarriak dira poeten ohiturak.

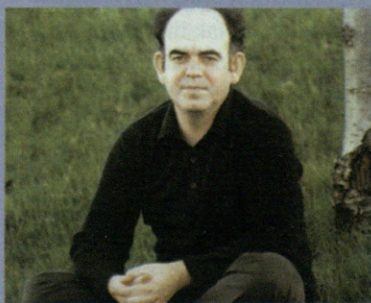
POETAK, txori erratiak izaki, bildu egiten dira noiz edo noiz, urtean behin, birritan edo hirutan, toki jakinetan, bakoitzaren berri elkarri emateko, bakoitzak azkenik idatzitakoa ezagutarazteko edo-eta nork bere burua erakusteko, alegia lehian kukuruku aritzeko.

Egia esan, zaila da adierazten poeten bilkurak nola-koak diren, areago zehazten zertan diren. Badira poeta batzuk, hitz dotorekoak, itxura onekoak, eleganteak, poeta-poetak alegia, guapoak eta kirrikirri ere bai, aspaldiko egun batez poeta izango zirela erabaki zutenak. Herrialdez herrialde hiriz hiri, topaketaz topaketa ibiltzen dira. Denekin dira lagun, denekin konpontzen dira ongi, hitz goxoak dituzte beti ahoan "halako poeta zoragarria da", eta halako poeta zoragarri hura, ondoan baitago hitzok esan direnean, begiak zabalzabalik eta ezpainak pozik... Poeta topaketazaleak

poesiaz bizi dira, poesia egin dute beren xede, helburu eta etorkizun. Orainkizun ere bai. Gaur hemen, gero han, ibiltzen baitira eta lasai asko.

Baina halako perla bitxi eta distiratsuak alde bat utzita, poeta jendea, topaketetan parte hartzen duena, serioa da jendaurrean, dibertigarria lagun artean. Nork bere abenturak eta gerrak esaten ditu, ez ozenki, samurrean baizik, barre egiteko moduan beti ere. Guk, periferiakook, bentaja dugu gehiengotan, ez baitakigu penintsulan poesia munduan zer gertatzen den, ez baitakigu zein diren poeta sufri-

tuon kezka eta saminak, haien arteko gudu odolbakoak, sarraski hiztunak. Eta orduan, gure ezjakinagatik entzule perfektuak, edo ia ia, garen ez, den-dena esaten digute, zehatz eta luze, behar den gisa.

RUBEN PLAZA

Felipe Juaristi

Idazlea

*"Jakín dut badirela
'esperientzia'ko poeta gaiztoak,
lukurreroak, odolzaleak,
besteak, 'diferentzia'koak
alegia, gaizki hartzen
dituztenak, egunkari eta
aldizkari ospetsuenetan
zigortzen, laidotzen, jipoitzen eta
iraintzen dituztenak"*

HALA jakin dut nik behintzat badirela "esperientzia"ko poeta gaiztoak, lukurreroak, bihotz gogorrekoak, odolzaleak, besteak, "diferentzia"koak alegia, gaizki hartzen dituztenak, egunkarietan eta aldizkarietan, egunkari eta aldizkari ospetsuenetan esan nahi da, zigortzen, laidotzen, jipoitzen eta iraintzen dituztenak. Gizagaixook halakook! Hala jakin dut gerra horrek ez duela amaierarik izango harik eta esperientziakoak suntsitu eta haien gotorlekuak txikitu arte. Horrela dabilta poetok penintsulan. Eta antzera munduan.

Niri berdin, dena dela. Ni "indiferentzia"ko poeta bainaiz, beste batzuekin batera. Laster aterako omen dugu gure Lehen Manifestua. Baina niri bost axola ateratzen ez bada ere. Eta idazten ari direnek, esango nuke, ez dutela presarik batere. Poetak... ●

E Z P A

PRINTZA

TXIKIAREN
HANDITASUNA

Lourdes Oñederrak eginko hausnarketa da honakoa "Euskaldunon Egunkaria"n: "Hegoaldeko elebidunok munduko hizkuntza txikienetako bat eta munduko hizkuntza handienetako bat menperatzen ditugu. Handiaren handitasunak ez digu inolako kalterik egiten: mesede ederra munduan ibiltzeko (besteak beste). (...) Txikiaren txikitasuna ordea ez da ona: ez barrenean, ez kanpoan. Ez da gauza ona txikia izatea, kultura txikia izatea, hizkuntza txikia izatea. Euskararen munduan asko dira intelektualtzat hartuak, lehen mailako pentsalaritzat beren burua dutenak, kolektibo zabalago batean, kasurik onenean, bigarren mailako liratekeenak. (...) Txikia handitu egiten da txikitasunean.

Ez da hori txarrena, handiak ere ez baitira mediokreetatik libratzen. Txarrena da badirela lehen mailako intelektuallak (...), baina ez direla behar bezala balioztatzen. Gehienez ere, euskaraz eta euskararen alde egindakoa da kontuan hartzen dena. Hortik gorako lan eta merezimenak, idatzi eta pentsamenduak, inor gutxik estimatzen ditu. Mitxelena daukat gogoan. (...) Kultura handietakoek ere ez baitiote, badaezpada, inori ezer erregalatzen. Badituzte beren santuak aldare nagusietan, beren filologilari handiak, hizkuntza handi goan aritzean automatikoki handitzen direnak nonbait. Horrela, ia edonor izan daiteke hizkuntza txikiko handiena baino handiago. Kuriosoa. (...) "

SUPERARTISTEN KONGRESUA

ARTISTA gazteak, 23 urtetik 31 urte bitartera dituztenak, izango dira hilaren 25ean hasi eta hiru egunetan zehar Donostiako Egia Kultur Etxean egingo den Superkongresuko protagonistak. Gipuzkoakoak eta Bizkaikoak gehienak, baina baita Lapurdi eta Arabakoak ere. Hauetariko batzuk dagoeneko arte munduan esperientzia izan dutenak, beste batzuk ordea, oraintxe hasi berriak. Donostiako Arte Ekinbideak antolatu du ekitaldia, bakoitzak bere lanaren berri eman dezan eta horrez gain, euren artean eztabaida sortadin. Horretarako, egun bakoitzean hamar artistak -edo artista taldek- azalpen bana egingo dute. Goizeko hamarretan hasi eta ordubiak bitartean arituko dira bost, eta elkarrekin bazkaldu ondoren, arratsko lauretatik zortziak bitartean beste bost. Azken egunean festa ere antolatu dute.

ANTZERKIA, LUZEZ JANTZIA

AZPEITIKO Euskal Antzerki Topaketetan

MIKEL MARTINEZ

■ "Kaio Luma Zikina"ren une bat.

estreinatu ondoren, hil honen 16an hasi eta Gabriel Arestiren lana eta bizia oinarri dituen "Kaio Luma Zikina" antzezlanari sei aldiz taularatuko du Maskarada taldeak Bilborock aretoan. Asteartero eskainiko dute emanaldia, arratsaldeko zortzi eta erdietan. Arestiren heriotzaren 25. urteurrena joan den urtean bete dela-eta, Bilbora ekarri nahi izan du antzezlanari Maskaradak. Bestalde, Donostian datorren hilean eta Donostia Kulturaren egitarauaren baitan, beste euskal antzerki talde batek bi estreinaldi burutuko ditu. "Errudun jaioak" eta "Hor dago koxka" lanak taularatuko ditu, hain zuzen, Tanttakak. Lehena, otsailaren 8an estreinatuko du Moma Teatrarekin batera. Lanak nazien seme-alaben eta biloben benetazko zenbait testigantza jasotzen ditu. Bigarrena, Quim Monzó idazle kataluniarraren lanean dago oinarritua eta otsailaren 15 eta 18 artean taularatuko da. Elena Irureta, Ramon Agirre, Ane Gabarain eta Jose Ramon Soroiz arituko dira bertan, besteak beste.

KAFE ANTZOKIAREN ASTEKARIA

ASTEAN behin jaso ahal izango dute posta elektronikoaren bitartez hemendik aurrera Bilboko Kafe Antzokiak sortu berri duen berripapera, horretarako harpide egiten diren guztiek. Bertan kontzertuen, ekitaldien eta azken uneko aldaketen berri emango da. Harpidetza, doan izango da.

H I T Z B I T A N

- Andres Iñigok adierazitakoa da hau "Euskonews & Media"n: "Onomastikak hizkuntza guztietan garrantzi handia baldin badu, zer esanik ez euskararen kasuan. Bere balio sinbolikoa ukaezina da, kontuan izanik, batez ere, Euskal Herriko eremu zabal batean euskara galduaren aztarna bakarra izenak direla".
- Julian Vallejo margolariak honela zioen "Guggenheim efektua"ri buruz "El Pais"en: "Hau guztia erakusleihoa da. Bilboko jendea oso kontserbadorea da eta ez dago arte garaikidera

L A K

MUSIKAREN GORABEHERAK

JESUS Mari Alberdi izango da Donostiako Musika Kontserbatorioko zuzendari berria. Kontserbatorioko Ordezkaritza Organu Gorenak iazko abenduaren 18ko bileran erabaki zuen Marta Cocho buru zuen zuzendaritza taldea bertan behera uztea eta Alberdirena hautatu zuen zeregin horretarako. Orain arte ordea, Hezkuntza Ordezkaritzak ez zuen erabakia gauzatu, ikasturtearen erdian hori aurrera eramateak ikasleengan eta irakasleengan eragina izan zezakeelako.

BI PASTORAL AURREIKUSIAK

NEGUAN egon arren, udarari begira jarri dira zuberotarrak eta dagoeneko bi pastoral aurreikusi dituzte ordurako. Lehenengoa Jean Louis Davantek idatzitako "Xiberoko Makia" Söhtan taularatuko dute uztailaren 15ean eta

HAURREK BEZALAXE

Gasteizko Kultur Etxean otsailaren 16a arte ikusgai dagoen euskal irudigileen marrazkien erakusketara hurbiltzen direnek, zahar eta gazteek, haurrek bezalaxe gozatuko dute. Hain zuzen, gazte eta haur literaturako irudigileen lanak ikusiko dituztelako. Batzuk Galtzagorrik antolatutako erakusketa honetarako propio eginak, besteak, liburuetan jada argitaratuak. Eta hurbiltzen diren umeei gainera, irudigileekin jolastuko dute: ea nork ikusten dituen marrazkien xehetasunak, ea nork egiten duen puzzlea marrazkiekin, ea nork marrazten duen bere marrazkia... Guztira, bertara doazenek hamasei egileen lanekin jolastu ahal izango dute, aspertzeko betarik hartu gabe.

21ean. Bigarrena, "Etxaun Iruri", Irurin antzeztuko dute iruritar eta zalgiztarrek, oraindik finkatu gabe dagoen datan.

■ "Euskaldunak Iraultzan" pastoralak.

■ Jon Andueza.

IZENAK

Jon Anduezak Saharako Tindufeko kanpamenduetan errodututako dokumentalaren muntaia hil honetan bertan amaituko du. Telebistarako bertsioa otsailerako bukatzeko asmoa du. Zehazturik ez dagoen arren, baliteke ondoren zinemarako prestatzea. Bestalde, arrasatearrak Santiago de Compostelako Araganey Fundazioak antolatzen duen gidoi lehiaketa irabazi berri du Xabier Zabalearekin batera burutu zuen "Historias de medianoche" suspensezko gidoiarekin.

Ana Laura Alaez eta Javier Perez artista bilbotarrak aurtten Venezian burutuko den Bienalean erakusketa bana izango dute, Espainiako Atzerri Ministerioak bere pabilioirako hautatu ondoren. Juan Jose Irazusta idazle hondarribitarra joan den astean zendu zen. 1980an Auspoa bilduman argitaratutako "Nork bere bidea" nobelak egin zuen ezagun.

■ Juan Jose Irazusta.

irekia (...) Kulturari dagokionez, ezkerraldea zein eskuinaldea kontserbadorea da".

• Jose Mari Zendoiazen ustez: "Alderdi guztietatik onartzen da enpresetako euskalduntze plangintza gauza positiboa izango litzatekeela. Gertatzen dena da alderdi ekonomikotik ez duela enpresarentzat eraginik. Inbertsio bezala ez da errentagarria (...)".

• Jose Maria Satrustegik zera zioen "Administrazioa Euskaraz"en: "Euskara idatzian bi maila dauzkagu. Batzuek Euskaltzaindiaren arauak hiletik hilero hartu eta betetzen dituzte (...) Baina horrekin batera, ezin dugu ahaztu euskalkien aberastasuna, egiazko balioa".

Ixiar Rozas Elizalde "Edo zu edo ni" eleberria kaleratu zuen orain hilabete batzuk. Ez da idatzi duen lan bakarra, baina bai bakarka publikatzen duen lehena. Ganoraz eta gogoz idatzi eleberri baten bidez plazaratu izanak etorkizuneko idazle bat iragartzen du.

"ERREALITATEAREN ETA AMETSEN MUGAN MUGITU NAIZ"

Kazetari, gidoigile eta poeta aldaerek osatzen dute idazle hasi berri honen jitea. "Edo zu edo ni" ez da idatzi duen lehen liburua, bai ordea, plazaratzen lehena. Poeta eta narratzaile modura "Adikzioak" izeneko poemarioa lantzen ari da eta hainbat emakumek idatzitako "Gutiziak" liburuan "Enzefalograma zuria" ipuina agertu du. Ipuingintzan eta poemagintzan aritua eta saritua izan ostean, eleberrigintzak tentatua izan da, nonbait.

"ADIKZIOAK" ETA "GUTIZIAK".

"Edo zu edo ni" liburuaren aurretik deus gutxi argitaratu izan duenez, antza, idazten den guztia ez duela argitaratzen komentatu diogu Ixiarri: "Akaso, idazten den guztia ez da argitaratu behar. Hori izan daiteke arrazoi bat literaturan, eta beste bat, argitaletxeek lana atzera botatzea. Gauza guztiz normala, publikatuko den lanak kalitate maila gutxieneko bat izan behar baitu". "Adikzioak" poemarioa izan dugu hizpide hartara, bietako zein kasuan kokatu behar den jakinguran: "Poemario hori hor dago, ez dago itxita; poemak gehitzen ari naiz, besterik gabe. Etengabeko lana da, ez dakit noiz, baina noizbait ixtea eta argitara ematea espero dut. Baina ez diot nire buruari argitaratze hori helburu jartzen, ez dut inongo presarik, asko dudalako oraindik ikasteko".

Emakume idazleek plazaratu duten "Gutiziak" ipuin-bilduman ale bat ipini du. Gizonezkoen literatur munduan emakumezkoek eginiko aldarrikapen modukoa ote den jakinmina genuen. Liburu hau proposamen bat besterik ez dela esan digu, ez dela modu aldarrikatzaile batez egina. Emakumeak asko idazten ari direla eta inongo oihartzunik ez dutela ikusita, liburua behar moduko bat izan dela.

■ "Idazle bezala asko dut ikasteko".

FEMENINOTASUNA ETA AURKAKOTASUNA.

"Edo zu edo ni" liburuaren aurkezpenean, liburua literatura femeninoaren esparruan sailkatzearen aurka zegoela adierazi zuen gure solaskideak: "Horrela irakurrita gogor samarra egiten da. Ez da aurka egotea, gauzak sailkatzeko joera handia dagoela adierazi nahi izan nuen. Esaterako, nire liburuan askotan azpimarratu da protagonistaren adina. Nik ez nioke hainbeste garrantziarik emango 58 urteko emakume bat protagonista izateari. Protagonista adin horretakoa izateari edo emakume batek idatzi izanari ez zaio horrelako errelebantzia eman behar. Liburu hau, bai adinari bai sexuari dagokionean ezberdintasunik egin gabe kontuan hartzea nahi nuke, besterik ez. Emakume batek liburu bat argitara ematen duenean zergatik aipatzen da beti idazle hori emakumea dela eta ez alderantziz?". "Edo zu edo ni", inoiz botatzen dugun maxima bat da. Botatzeko unean asmatzea izaten da kontua. Liburuaren titulua protagonistaren ultimatum bera dugu: "Bai. Joxe senarrak Grazianak maitale bat duela jakiten duenean botatzen dion ultimatum da. Grazianak aukera bat egin behar du, Joxek ez du inolaz ere onartzen teiltupe berean bere emaztearekin bizitzen jarraitzea. Beraz, aukeratu behar du". Protagonistek aspaldi gainditu zuten idazlearen adina. Hots, hirurogei urte inguruko protagonistekin osaturiko istorio bat eskaintzen zaigu. Zergatik ez hogeita hamar urte inguruko -Ixiarrek 28 ditu- pertsonaiekin osaturiko istorio bat? Idazleak arrazoi ezkuturen bat izango zuen, jakina: "Banekien istorio honetan zer kontatu nahi nuen. Hasiera eta bukaera baneuzkan. Pertsonaia bilatzerakoan gaztea izatea baztertu nuen iruditu zitzaidalako emakume heldu batek (edo gizonezko batek)

gazte batek baino gatazka gehiago duela bere baitan, bere bidea eginago duela eta erabakiak hartzea zailago egiten zaiola maitasun berri baten aurrean. Gatazka hori hartara, dramatikoa suertatzen da eta irakurlearentzako zirraragarriagoa izan daitekeela uste dut. Egin dudak aukerak istorioa erakargarriagoa egiten duela koan nago”.

Gidoilaria den aldetik, Ixiarrek “Edo zu edo ni” eraikitzeke erabili duen tankera zinematografikoa da beste alderdi azpimarragarria. Kontatu digunez eragina ez da soilik eleberria taxutzeko moldean izan, zinemak istorioaren izaeran ere eragina izan du: “Beste gauza askoren artean, Percy Adlon zinegilearen ‘Bagdad cafe’ izeneko filmaren eragina dago. Film honetan adineko emakume bat da protagonista, eta liburu hau idazterakoan konturatzen nintzen bazituela filmaren protagonistarekin parekotasun batzuk. Aspaldiko filma da, aspaldi ikusitakoa, baina hainbat gauza hor gelditu zitzaizdan nonbait. Baliteke film hori ezagutzeak nigan eragin izana kontatu nahi nuena osatzeko”.

Liburuaren funtsa bereganatzeko, forman arakatu beharra dago hasieratik, tentu handiz arakatu gainera. Liburuaren formak -metaforikoki esanda- tipularen geruzak dakartzat irudimenera. Kontaketa molde honek, apika, Grazianaren iragana amini bat lausotua gelditu izanaren inpresioa eman digu, argitasun apur bat gehiagok ez ote zuen eleberria eramangarriago egingo: “Gauzak esan eta gehiegi azaltzea baino iradokitzea izan da nire helburua. Iragana ez da modu zuzen batez azaltzen; gauza asko ez dira argitzen liburuan. Baina, badaude Joxe eta bien arteko iraganaren zertzelada batzuk: azokan ezagutu zirenekoa, Graziana gaixorik zegoela Joxek zaintzen zueneko... Tipularen geruzak kentzen dituzun heinean hainbat pasarte aurkituz zoaz, esaten ditudan gauza apurrekin puzzle moduko bat osatuz doa”.

PERTSONA BIZIZALEA. Graziana bere iraganaz harro dagoen pertsona agertzen zaigu batzutan, bizizalea, pertsona bizia den seinale: “Beno bizizalea da, baina ez dakit bere iraganaz harro ote dagoen. Egunerokotasunean murgilduta dagoenetik ez da oso kontziente bizi zuten gatzaroz -azokan lan egin zueneko

DANI BLANCO

■ “Banekien zer kontatu nahi nuen istorioan”.

garaiak edota margotu zueneko garaiak, ez dut uste horretaz oso kontziente denik. Egunerokotasunean sartu denean, ez dakit galdu, baina atzean utzi zituen gauza haietaz gogoratzen da eta estimatzen dituela konturatu da. Horrek ez du esan nahi bere ezkontza bizitzaz damutzen denik, ez du hori esan nahi”.

Eleberriak tentsio batean garamatza. Batzutan ametsa eta errealtatea bereizi

□ **“Gauzak esan eta gehiegi azaltzea baino iradokitzea izan da nire helburua (...), gauza asko ez dira liburuan argitzen”**

ezinean: “Liburu guztian errealtatearen eta ametsen muga ezegonkor horretan mugitzen naiz. Protagonistak berak zenbait unetan ez daki non dagoen, ez daki gertatzen zaiona amesten ari den edo benetakoa ote den. Hori helarazten saiatu naiz. Idazteko moduan elementu onirikoak sartu ditut. Orduan, irakurleak bere

buruari galdetzen badio ea Grazianari gertatzen zaiona benetakoa ote den, edo bere ametsa den, neurri batean, nahi nuena lortu dudala esan nahiko du”. Istoria garatzen den lekuekin ere antzera gertatzen da. Izen batzuk ezagunak ditugu, Okabe kasu. Gehienak ezezagunak dira, hala ere: “Lekuneekin ere gertatzen da gauza bera. Badaude leku errealak eta irrealak. Benetako izenak ez erabiltze hau propio egina dago, zeren eta askotan, lekuak ez aipatzeak irudimenari ateak zabalik uzten dizkio eta irakurleak bere lana egin behar du leku horiek iruditzen”.

Funtsa dela-eta nahiz taxuketa dela-eta, istorioari adi eta tentuz jarraitu behar zaio nolanahi ere: “Nobelaren egitura ez da lineala, eta espero dut irakurleak horrek ez beldurtzea; horrek atzera ez botatzea. Esan bezala, istorioa puzzle baten modura osatua da, gauzak esan baino iradoki egiten dira. Hor irakurleari lan bat eskatzen zaio, baina uste dut erraz sar daitekeela Grazianaren munduan, unibertsoan, eta azkenean, nobelan”.

Grazianaren mundua eta unibertsoa irudikatuta dago eta protagonisten arteko borrokaz gain, Grazianaren barne borroka ageri ere. Nitasun borroka bat, menturaz: “Bietatik dago. Protagonistak barne gatazka dauka eta baita munduarekiko harremanetan ere. Gure mundu errealean ere, hainbat jende ez da ausartzen barne gatazka horri aurre egiten”. Alta, istorioaren amaiera libre antzean edota irekia utzi du egileak. Ez du moralista izan nahi, ez du bukaera zoriontsu bat eman nahi eta tristerik ere ez: “Istoria zabalik utzi nahi nuen baina ez aurretik azaldu izan dudanarengatik. Bukaera hori horrela pentsatua nuen hasieratik. Gerora ere, konturatu naiz ez nuela moralista izan nahi, ez dago beste bukaera posiblerik nire ustez”.

Kontu-kontari jarraitu du. Nola Nafarroan barrena bizikletaz zihoala otu zitzaien liburuaren ideia. Geroago, beste herrialde batean jada -bizikletaz zihoala bidaiari, berriz ere- nola Erein etxeok esan zioten liburua publikatuko zutela. Bizitzak horrelako sorpresak ematen dituela diosku Ixiarrek ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Lanak ematen zizkion Z. ARGIAri lanak: langileen egoera, borroka eta soldata eta haien beharraren kontura aberasten zirenak zituen gogoan astekariak.

Beharrez egin beharreko behar hori

■ Langilea zuen protagonista astekariak.

Euskal langileriaz kezkatu-
r ageri zen Z. ARGIA 411. zen-
bakian. Aurreko aste eta hilabe-
tetan izandako greba eta mobi-
lizazio pilagatik, une latza bizitzen ari
zelako edo, beharbada, urtarrilaren azken
egunetan sarturik zeudelako jada eta
patrikan ezer gutxi gelditzen zitzaiolako
gehiengoari. Gauza da lana, "beharra"
zuela aldizkariak hizpide nagusi, bai
lehenengo orrialdean bai editorialean.
Eta nola ez, lana eman eta lanetik bizi
behar dutenen arteko tirabira latza.

LANETIK EZ DELA ABERASTEN?

"Lanak, izen gordin bat dauko bizkaieraz: Beharra", ohartarazten zuen hasiera-hasieratik iruzkingileak. Jarraian, ordea, lan egin behar horrek bakoitzari

■ Euskal-langilleria

Editoriala, 1971-I-17

Zenbaitek diruak edo kapitalak menderatutako langilleri bat besterik ez du ikusten. Onelakotentzat, langilleriaren arazo bakarra, nagusiaren aurka jeiki eta berari burrukan egitea da. Burruka ori, ordea, langille guziak elkarturik egin behar dute. (...) Eta ortarako alde batera utzi behar dituzte elkarrengandik sakabanatzen dituzten izkuntza, izakera, aber-tzaletasuna eta gañentzekoak... Estadu bateko langille guziak elkartu behar dute Estadu kapitalista menderatze-ko... Munduko langilleak elkartu behar dute munduko kapitalismoa txautzeko. Gizona, ordea, ez du diruak bakarrik menderatzen. Gizon bakoitzaren pentsaera, ohi-turak, kultura, kondaira, edertia, abestiak eta izkuntza zapaltzen diranean gizona dugu desegiten. Gizonari bere burua lantzen galeratzen zaio... Nor izaten etzaio uzten... Langille-miña eta erri-miña erne behar zaizkio langilleri langille eta erritar bezela zapalduzik dagoen tokietan. Bestela osa-gabeko gizaki zazpiki eta erkitua izan-en dugu. Langileeriaren eskubideak babestu dituan abertzale-tasuna izan zan antziñan Euskalerrian. Diru-bide aun-dietan sartutako dirudunak galduarazi zituzten Euskalerriko mugak eta Eus-kalerrriaren nortasun eta jabetasuna. Au da gure kondaira. Eta ez ditekela, pentsa-molde jakin bat salbatze-arren (...)

NON ZER

• UHTEAREN ODOL LEHENTZEN	3
• ELIZA TA EUSKALKULTURA	3
• GOKIANTZATZEAREN HURBURIK	5
• KANTU HERRIKOA PROBLEMA	6
• BIZIARRAK	7
• URSAL DOKA BERRIK	8
• OZ-FAKULTEAREN OPIA TA	10

Langillea ta herria,
el kartasunera

and the following information is for your information only. It is not intended to be used as a basis for investment decisions. The information is provided for your information only and is not intended to be used as a basis for investment decisions. The information is provided for your information only and is not intended to be used as a basis for investment decisions.

zer eman ohi zion argi eta garbi azaltze-ko ahalegina egiten zuen, bere argudioa-
ren abiapuntutzat honako premisa ha-
hartuz: "Euskalerri guzian (...) lanetik
ez dela iñor aberasten esan ohi da". Haa-
tik, berak deplauki ezeztatzen zuen hori
"baina ez da egia" biribil batekin. Are
gehiago, "lanak aberasten du", baiezkoa
ere ematen zuen, "zein ezik" ñabardura-
rekin hori guztia zehaztuz. Izan ere, ira-
kurleei argitu nahi ziena haxe zen:
"Langillea bera, behargiña bera, ez du
ondasunez ornitzen; baina, bai lan orren
etekiñaz baliatzen dena. Lanaren jabea
da pobre gelditzen dena; baina aren
erostuna aberastu diteke eta aberasten

■ Kanta herrikoia problema bezala

Xabier Lete, 1971-I-17

Kanta orain arte, beste adierazpen batzuek bezala, kontzientzia sortzearen tresna izan bada, ez dut uste hemendik aurrera tresna horrekin xede hori lor litekeanik. Eta gainera, kontzientzia soila hartzearen garaia pasa dela uste dut. Honezkero hartu ez duenak, ez du sekula hartuko. Orain kontzientzia hori sakonduz joan behar da, gure ideia eta nahimen abstrakto horiek zentzu eta mami konkretuekin bete eta hornitu behar ditugu. Gainera, kantari

guziak eta poeta guziak eta eskritore guziak ez dira berdinak; euskaldun bezala eta signifkazio batzuekin onartuak izateko kondizio bereziak eskatu behar dizkiegula, konforme. Beste edozeini bezala. Baina hortik aurrera ere guziek kezka berdinak eta problematika berdina erabili behar dituztela pentsatzea bidegabekeria bat da. Kantuen gaiak ugariak eta aberatsak izan behar dutela uste dut, bai mami eta bai formaren aldetik. Hori da kultura mota aberats bat osatzeko era bakarra. Azkenean,

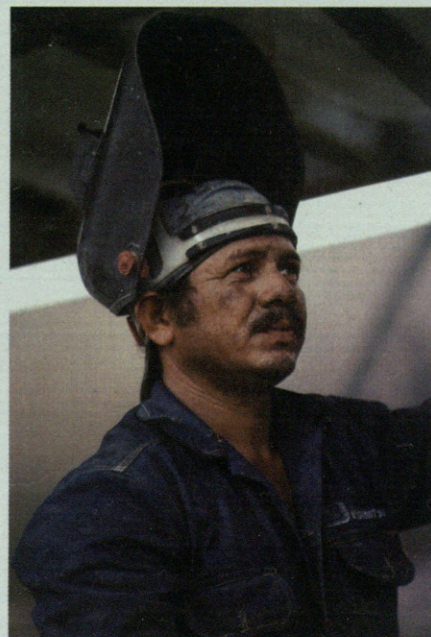
"gora hau" edo "behera bestea" orroaka beti jardutea, alferrikakoa eta aspergarria izatez gainera, beste ezer esatekorik ez dutenen soluzio erraza bihur liteke. Uste dut, hala ere, kanta konprometituak behar direla; ez pentsa, aurreko guzia gatik, horien aurka noanik. (...)

Baina bide hori lantzea da hain zuzen zailena; gizarte baten kezka eta problemak sakontzea eta era poetikoan adieraztea ez pentsa erraza denik. Topikoak esatea bai, erraza da (...)

ere da. Eta aberastasunak, indarra berekin du. Izena, itzala, aunditasuna... ematen dizkio jabeari. Denak sasi-merituak, jakina; baina ematen dizkio. Eta oiekin guziekin, erosi ditezke milla gauza eta milla pertsona. Erosi ditezke guzia eta jabea gerta ditezke goian, guzia bere oinpeko duela. Ta egin dezake nahi duena ta berari tronua jarri dion erria -langillea- erabilli dezake orain ola eta gero ala, berari komeni zaion bezala. Alde komeni zaionean alde, bazterre uztea komeni zaionean bazterre utziaz". Ez zela huskeriatz ari, alegia. Zergatik zioen zioena? Dirudienez, batzuek "ondo erantzun du oraingo ontan erriak" esaten ari zirelako, eta haixei aurpegiratu nahi zielako honakoa: "Erriak, beti erantzuten du ondo. Berari etzaio ondo erantzuten askotan ta askotan" eta "oraingo ontan ere, erriaren erantzuna ez da ona izan denentzat". Nortzuez ari zen? Auskalo. Aberatsez? Baliteke, aurrekoa kontuan hartuta, baina ezin hori ziurtatu, segidan hauxe zioelako, bere iruzkinaren ondorio gisa: "Iñoiz bada-ta, oraingoan erantzun du bada erriak, erri guziak batera eta berez".

TENTUZ, ASKATASUNERANTZ

Editorial kutsuko idazlan horren alboan, Juan Elustondok sinatutako "Langillea ta herria, elkartasunera" artikulua zetorren. Egun haietan, hain zuzen ere, Frantziako Estatuko sindikatu nagusiak -CGTk eta CFDTk- bat egina zuten, bost puntu elkarrekin defendatzeko asmoan bederen: soldata kontua, erretiroari zegokiona, hilabetero ordubete ordaindua izateko sindikatu bezala lantegi bakoitzeko langileei lan ara-

zoen berri emateko laneko garaian, berrogei orduko lanastea lortzea eta lanpostuen gehitzea helburu izanik. Garrantzia handia ematen zion Elustondok bateratze taktiko honi, baina beldur zen horretan ere denak ez ote ziren berarekin bat izango, antza, eta bere neurriak hartzen zituen, alegia "Pundu hauek egokiak diren ala ez, hemen ez dugu aztertuko. Ortarakotz Frantziako ego-

eraren eta langilleriaren berri guk dakigun baiño gehiago jakin behar da" ohartarazi eta gero heltzen zion adarretatik zezenari: "Hala ere norbaitek esan dezake puntu edo helburu horiek sozialista kutsu gutxi dutela". Hortxe, gakoa! Baina "helburu hauek motxerako izanik, motxerako neurriekin epaitu behar dira, ez luzerako neurriekin" erantzuten zien ustezko aurkariei, horretarako ere bere arrazoiak bazituen-eta: "Hau da guri gertatzen zaiguna, azken helburua bakarrik gogoan izan eta gaurko egoeratik azken helburuetara iristeko egin behar diran pausoak ez aztertu. Sozialismoa gauetik goizera ekarriko dugula uste degu. Gaur egunean, nere iduriko behintzat, gure artean dugun arazo latz bat motxerako eta erdi-maillarako helburuak eta helburu horiei dagozkien ekintzak proposatzea da. Hau oso zaila da. Baiña behar beharrezkoa". Urrun joan nahi duenak pausoz pauso neurtu behar duela bidea, hara!

♦ PILAR IPARRAGIRRE

MIZPIRADI
Sagardotegia

Bertan egindako sagardoa

Mizpiradi baserria • Leizotz Auzoa
Andoain

☎ 943 59 39 54

A S T E K O L I B U R U A

HARKAITZ CANOK ANTZEMANDAKO NEW YORK

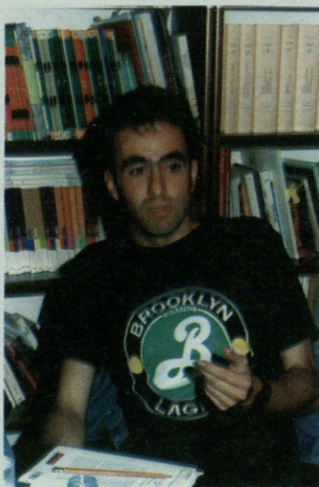
PIANO GAI NEAN GOSALTZEN
Harkaitz Cano
EREIN
187 orrialde
2.000 pzta. / 80 lib.

New York hirian egonaldi luzexka egin zuen Harkaitz Canok, "Pasaia Blues" nobela idazten ari zen bitartean, eta hilabete mordoxka horren nolabaiteko kronikak dira "Piano gainean gosaltzen" liburuan jasotzen dituenak, literaturaz blai dauden gertaeren bilduma gehi idazleari ikusi eta bizitakoak sortzen dizkion gogoetak direla esatea beharbada hobeto legokeen arren. Izan ere, fikzioa errealitatearekin txertatzen saiatzen da uneoro lasartearra. Berak dioenez, "Inork ez du fikzio baten parte izan nahi; eta are gutxiago oraindik, fikzio hori benetakoa denean" Paul Auster-en esaldian

dago bere idazlan honen gakoa. Eta fikzioa beti present egon arren, benetakoak dira bere egonaldian zehar New York hirian suertatutako zenbait gertaera latz eta pasadizo, "Euskaldunon Egunkaria"n agertzeko jaso zituenak. Baina bada liburuan ukitu literario nabarmena duen lan franko ere, Harkaitz Canok sorkuntza literarioari buruz egiten dituen gogotez gainera. Dena den, liburuan agertzen diren pertsonaia guztiak dira benetakoak, nahiz askotxo benetako izenaz ez agertu, idazleak libre izan nahi duela nahi duena kontatzeko, bere burua errealitatera gehiegi lerratzera beharturik ikusi gabe.

▼ Egileari Galdezka

"Fikzioa errealitatean txertatzen da liburuan"

Harkaitz Cano

■ Zein izan da "Piano gainean gosaltzen" nobela bat ez izatearren arrazoia?

Oso zaila da gauza guztiak ahaztu eta fikzio purua egitea, besterik gabe. Iruditzen zait geroz eta zentzu gehiago daukatela beste idazlan mota batzuek, fikzioa baztertu gabe beste zerbaiti, deitu dezakezu memoria edo norberaren bizipena, fikzioa txertatzen ahalegintzen direnak. Fikzioa errealitatearekin nahasteaz ari naiz. Eta hori da liburuan datorrena.

■ Entzun dudanez, Martxelo Otamendiren proposamen bate-tik sortu zitzaizun liburu hau egiteko asmoa.

Hala da. Ni Estatu Batuetara joan aurretik, 98an, Kilometroetan, Tolosan, kalean harrapatu ninduen eta esan zidan: "New York-eko kronikak egingo dituk, ezta?". Galdera baino gehiago agindua zen berea, eta beraz, astero-astero "Euskaldunon Egunkaria"rako kronikak egiteari ekin nion New York-era iritsi bezain laister. Kronika oso literarioak ziren, baina hiriak hori eta gehiago egiteko ematen zuen, laburregi gertatzen zitzaidan asteroko folio hura. Eta paper birziklatuzko aniladun koadernotxoan gauzak gorde eta idazten hasi nintzen: han ezagututako pertsonaia batzuk zer zioten, nondik ibilia nintzen... Horiek guztiak agertzen dira liburuan.

■ "Piano gainean gosaltzen". Zer dela-eta izenburu hori?

Ez pentsa gero luxuzko ukitua emateagatik jarri diodanik! Egia esateko, bizi ginen apartamentuan mahairik ez, eta piano gainean gosaltzen genuen. Piano zahar, handi eta ikaragarria zen gurea. Tekla batzuk ere falta zitzaizkion. Egunkaria irakurtzeko, idatzitakoa errebasatzeko-eta erabiltzen genuen. Gure gelako zentro neuralgiko garrantzitsuena bilakatu zen.

LIBURUAK

FIDEL IZAN BEHARRAZ
Oscar Wilde
IBAIZABAL
169 orrialde
1.000 pezeta
40 libera

NESKEK NAHIAGO GIZON LEIALAK

Antton Olano Irurtiak euskaratu du Oscar Wilde idazle ospetsuaren lan hau. Adimen argiko eta umore zorrotzeko gizona genuen Oscar Wilde, bizitza eta artelana maila berean jarri zituen. Ingalaterrako goi mailako gizartearen idazle kutuna izan zen arren, harreman homosexualak izateaz akusatu eta giltzapean sartu zuten. Parisen hil zen, miseria gorrian. "Fidel izan beharraz" lanean, goi mailako gizarte horren ohiturak kritikatzeko, neskak limurtzeko Fidel izenaz baliatzen diren bi gizonen bitartez. Jakina da neskak ideala gizon leialaz maitemintzea izan dela beti. Gure gizonek, baina, Fidel izena baino ez zuten. Gertaerak eta pertsonen arteko harremanak katramilatzen doazen komedia horietakoa da "Fidel izan beharraz", azkenean ordea, dena argitu eta protagonista nagusia zintzo izan beharraz jabetzen da.

XX. MENDEKO POESIA KAIERAK:
GABRIEL ARESTI
Antologia egilea,
Koldo Izagirre
SUSA
61 orrialde
700 pezeta
28 libera

ARESTI, EUSKALDUNON KONTZIENTZIA KRITIKOA

Poesiaz etika egin zuen poeta dugu Gabriel Aresti, euskaldunon kontzientzia kritikoa, Koldo Izagirreraren hitzetan. Poeta zibil handi guztiek bezala, literaturaren eta bizitzaren arteko muga hautsi nahi zuen, eta sufritu behar izan zuen, herria harri zelako puska batean. Susak argitaratutako "XX. mendeko poesia kaiarak"en Arestiren poema hauek daude bilduak, besteak beste: "Bizkaitarra" (zatiak), "Maldan behera" (zatiak), "Souvenir d'Espagne pour mesdemoiselles Solanje eta Helene Gereziaga", "Munduaren neurria", "Nire aitaren etxea", "Apu dezagun katea", "Esku beteka biltzen dut egia", "Esanen dute", "Egia bat esateagatik", "Bilbao kaleak", "Bego Euskalerria", "Kapitain pilotu", "Euskal harria", "Rikardo Arregiren heriotzagatik auhenez", "Lizardi, Auheneren pentsamendua 18" eta "Joxepa Mendizabal Zaldibian".

JOXEPI DENDARIA
Mariasun Landa/
Asun Balzola
ELKARLANEAN
49 orrialde
950 pezeta
38 libera

DENDARI TXIKI BATEN BURUHAUSTEAK

Asun Balzolak marraztu du "Joxepi dendaria", Marisun Landak bere izeba bati oparitu zion ipuina. Kale estu eta ilun batean zegoen denda txiki baten istoria kontatzen du. Inor ez zen jada gogoratzen noiztik zegoen han Joxepiren denda, baina kale haren inguruan bizi zen pobre jendeak ondo asko zeukan gogoan dendaria eta honek saltzen zituen gauzak. Edozein egunetan eta edozein ordutan joaten ziren bertara, han erosi behar zituzten patatak edo lixibaz gain, kontsolamendua, barre algarak, aholkuak, auzoko istorio zaharrak eta, batez ere, umore on eta goxoa zegoelako. Zorritzarrez, halako batean etsai gogorrak sortu zitzaizkion Joxepiren dendari: erostetxe haundiak. Eta Joxepi asko maite bazuten ere, bere bezero pobreak haietara joaten hasi zirenez, bere denda aldaketak egin behar izan zituen gure emakumeak...

Beti hurbilago.

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Z E R B I T Z U A

LIBURUAK

**TXALAPARTATIK
MODEMERA**
Goio Telletxea
GATUZAIN
203 orrialde
1.625 pezeta
65 libera

INTERNET EUSKAL HERRIAN, 300 WEBGUNE

Zer den Internet, nola dabilen, Euskal Herrian Internetek duen oihartzunaren berri eta beste hamaika gauza jakin nahi baduzue, eskura ezazue “Txalapartatik modemera. Internet Euskal Herrian, Euskal Herria Interneten” Iparraldeko Gatzuzain argitaletxeak duela ez asko kaleratu duen Goio Telletxearen gidaliburua. Bertan, Interneten sorrera eta hedapena mundu zabalean aztertzen da hasieran. Salerosketa elektronikoari dagokionean, saltzen duen enpresarekin izandako hartu-eman orori buruzko informazioa gordetzeko eta erosten duguna jasotzean ordaintzeko gomendatzen da, besteak beste. Liburuak Interneten inguruko kontrolaz ere ematen du argibide franko. “Carnivore” posta elektronikoaren gose den FBI-ren programa ezagutu dezakegu, adibidez. Eta nazioarteko zein Euskal Herriko 300 webguren helbideak izan.

**GUSTURA
IDATZIZ**
Irene Ibarra
IBAIZABAL
125 orrialde
2.860 pezeta
114 libera

IDAZKETAREN ERGONOMIA ETA GENETIKA

Irene Ibarrak osatu duen lan honen izenburu zehatza “Gustura idatziz. Idazketaren ergonomia eta genetika eskuizkribuetan” da. Gustura idazteko hainbat aholku ematen ditu bertan, hau da, mahaia, aulkia, orria, gorputz atalak eta idazgailuaren arteko harmonia lortzeko balio duten aholkuak, 5-6 urtetik 12-14 urtera bitarteko haur eta gaztetxoei zuzenduak. Ezker eskuarekin idazten dutenen berezitasunak ere kontuan hartzen dira. Laster bidean ere agertuko omen da. Psikologiako irakaslea dugu Irene Ibarra, eta gaur egun, bere bulegoan, grafologia, ergonomia eta psikologia teknikez baliatuz, aholkularitza lanak, diagnostikoak eta terapiak eskaintzen ditu: idazketa “txarraren” zergatiak bilatu eta bideratu, lateralitate arazoak eta disgrafiak, idazteko kalanbreak, auzitegi zein enpresetako txostenak, lotsak, fobiak...

RIEV
Gregorio Monrealek
zuzendua
EUSKO
IKASKUNTZA
719 orrialde

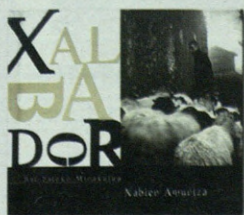

EUSKO IKASKUNTZAREN NAZIOARTEKO ALDIZKARIA

Julio Urquijo jaunak 1907. urtean sortu zuen “Riev”, 1922an Eusko Ikaskuntzaren aldizkaria bilakatuko zena. Seihilabetekaria da. 44-2 liburukian, bere ohiko atalez gainera, honako lan hauek kaleratzen ditu: “Qué son y para qué sirven los Derechos Históricos”, Miguel Herrero de Miñón-ek burutu duen azterketa; “Mondragón Corporación Cooperativa”, Antonio Canelo Alonsoren historia lana; “El primer arte abstracto”, Juan Plazaolak Euskal Herriko artearen historiari idatzitako bigarren kapitulua; “Vasconia en la Alta Edad Media. Somera aproximación histórica”, Angel J. Martín Duquek Iruñeko eta Nafarroako erresumetaz zein Arabaz, Gipuzkoaz, Bizkaiaz, Lapurdiz, Nafarroa Behereaz eta Zuberoaz idatzi duen lana; eta “Sustrato cultural de la Vasconia altomedieval”, Roldán Jimeno Arangurenen idazlana.

DISKOAK

XALBADOR
Xabier Amuriza
ELKARLANEAN
21 gairi buruzko
bertsoak
2.595 pezeta
103 libera

BAT-BATEKO MIRAKULUA

Lapurdiko Uztaritzen kokaturik, dago, 1990. urteaz geroztik, Euskal Kultur Erakundea, euskara eta kultura bultzatzeko Iparraldeko duen egitura ofizial bakarra. Eta harek antolatu zuen “Xalbador. Bat-bateko Mirakulua” egitasmoa, eta harek plazaratu du liburuxka eta CD hau. Hiru urtez egin den lana dela ohartarazten dute: 1998an, Xabier Amurizak egin zuen hemen

agertzen diren Xalbadorren bertsoen bilketa; 1999an bost aldiz kantatu zituen Iparraldean, eta 2000. urtean, hona hemen konpaktoa. “Xalbador-Amuriza! Bertsolaritzarako nor hoberik?”, galdetzen dio Daniel Landartek bere buruari, EKEko zuzendariordeak. Eta haxe erantzuna: “Zinezko bertsolaritzaren ezagutarazteko eta maitarazteko, ez dute parerik!”.

BILBO, urtarrilak 25
GOR diskoetxearen
gaua

Berrioizargo Marea musika taldeak "Revolcón" lan berria aurkeztuko du, eta King Putreak-ek "BNCA" (Buitre No Come Alpiste) diskoa. Kafe Antzokia 22:00

ELORRIO, urtarrilak 27
Umorea

Faemino y Cansado bikote ezagunak barre algara batean jarriko dituzte "Visto o no visto" ikuskizunaz gozatzena hurbilduko diren lagunak. Arriola kultur aretoa 22:30

DONOSTIA, urtarrilak 25
Diapositiva emanaldia
Mendia ardatz duten Matias Salazarren diapositibak izango dira ikusgai "Chamonix-Zermatt" izenburua duen emanaldian. Okendo kultur etxea 19:30

MIARRITZE, urtarrilak 26
Antzerkia
Théâtre du Brasier antzerki taldeak "Fenêtre sur jungle" lana taularatuko du ostiralean. Koliseoa 21:00

BASAURI, urtarrilak 27
Kontzertua

Labrit gazte usurbildarrak "Paradisua" lanean bildu dituen sentimenduz beteriko kantuak eskainiko ditu. Social antzokia 21:00

GASTEIZ, urtarrilak 25
Irakurketa soziopoetikoa
Patxi Zubizarretak "Zikoinaren hegaldia" liburuko pasarteak irakurriko ditu Pello Ramirezek akordeoi eta biolontxelo zuzenean jotzen dituen bitartean. Kultur etxea 20:00

IDIAZABAL, urtarrilak 28

XXI. Herri Krosa
Adin guztietako korrikalariak izango dira igandean Idiazabalen. 11:00etan neska-mutil benjaminen, alebilen eta infantilen lasterketa hasiko da, eta 12:00etan kadete eta helduena. Ohiko domina eta diplomez gain, parte hartzaile batzuek hainbat sari jasoko dituzte.

LASARTE, urtarrilak 27
Antzerkia

Tentazioa taldeko kideek bikotearekin harremana etetea zeinen zaila izan daitekeen ikusaraziko digute "Ez da hain erraza" antzezlanarekin. Manuel Lekuona kultur etxea 20:00

ELIZONDO, urtarrilaren 31 arte
Erakusketa
Oleoak, akuarela lanak, litografiak, grabatuak eta zenbait eskultura izango dira ikusgai hilaren amaiera arte. Auza aretoa 17:30etik 20:30era

BARAÑAIN, irailaren 15 arte
Literatur lehiaketa
"XIII. Barañaingo herria" literatur lehiaketara bere lanak aurkeztu nahi dituenak irailaren 15a baino lehen igorri behar ditu Barañaingo kultur etxera. Irabazleak 500.000 pezetako saria jasoko du.

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

*gizarte-ekintza
obra social*

Negua itotzen ari den epeltasun zoroa landare poxpolinengan desoreka sortzen ari da. San Jose lore fidela, hala ere, loretan da jada, udaberri atari ederra datorkigunaren seinale.

SUMENDIA

Negua itotzen ari den epeltasun zoroa landare poxpolinengan sortzen ari den desorekaz jarduna naiz asko ez dela. Hemen azpia den hegoko haizearen ufadak hozteko inolako itxurarik ez duenez, aurtengo udaberri, udaberri astronomiko ez udaberri psikologiko baizik, udaberri ttattal honek ziria desdetxa sartzen saiatuko delakoan nago.

Ipomea harrotxo eta hezurdunen fruitu borobilegiak ematen dituzten errosazeo familiako -izan ere familia behar eta honetan hezurmamitzea ere...- , aranondo, muxikondo, gereziondo eta abar aipatzen nituen abendu aldeko aurreagoko hartan. Eguraldiari trabesa

suizidak luzatzen... Nire artean, ttattala beti ttattal!. Baina San Jose lore fidela loretan ikusi nuen urtarrileko lehen astean. Txintxostagarria egungo janedankeri

bateko sasoi honetan ere. Eta oilo-ipurdiak gosetearen gerra garaiko poeten aurpegia atera zidan, ia-ia. Eta honek zahartzaroaren uztarriaren gaineko ardi-larruaren ttattalaz jabearazi nau. Eta gaztaroko loraldien planifikazio estrategikoaz. Eta parrandarako aukera eguraldiaren araberrakoa izateaz, hiriko lagun nerabeak nola trufatzen ziren. Egungo landare apostuzaleen loreen moduan, azalean zabaltzen zitzaizkigun sumendi tankerako zuldarrek gure poxpolina txintxostagarri salatzen zuten garai motzatxo hartan. Buff... udaberri atari ederra datorkigu... ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

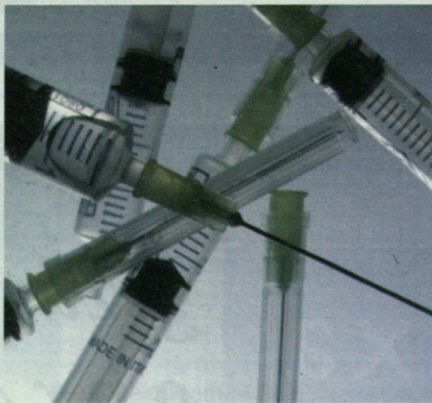
O S A S U N A

Ottawa eta Habanako unibertsitateetako adituek pneumonia eta meningitisaren aurkako txerto berri bat aurkitu dute, orain arte zeudenak baino dezente merkeagoa dena.

PNEUMONIA ETA MENINGITISA

Pneumonia eta meningitisa eragiten dituen *Haemophilus influenza* bakterioaren kontrako txerto berri bat aurkitu dute Ottawa (Kanada) eta Habanako (Kuba) unibertsitateetan batera egindako ikerketa luzeen ondorioz. Eta tratamendu berri honen ezaugarriak nabarmenena orain arte zeudenak baino dezentz merkeagoa izatea da.

Txerto berriaren asmatzaileetakoa izan den René Roy espezialista kanadarraren iritziz, baziren bakterio horren kontra eraginkorrak ziren txertoak, baina garapenbidean dauden herrialdeetan erabiltzeko (eta horietan dira horrelako txertoen premiarik gehien dutenak) garestiegiak gertatzen ziren, populazioa masiboki txertatu nahi izanez gero. OME erakundeak berak

aitortu duen bezala, txerto horien prezio unitarioa 500 pezetan (20 libera) jar daiteke, bestelako gaitz batzuen kontra erabili ohi diren txertoen kasuan baino hiru

aldiz garestiagoak gertatuz.

Horrela, eta hasieran arrazoi ekonomikoek bultzatuta gehienbat (ez ahaztu arazo horrek 2 milioi dolar amerikarreko kostua suposatzen zuela urtero-urtero Kuba bezalako herrialde batentzat), 1989. urtean abiatu zen ikerketa-lerro berri hark hamar urteren buruan bere fruituak eman ditu; eta "gaur egungo txertoa aurrekoa baino merkeagoa izateaz gain, ez da hain arriskutsua eta bere kalitatea kontrolatzea errazagoa da", René Roy-ren hitzetan. Gainera, bi unibertsitateek beren autore eskubideei uko egiteko akordioa sinatu dute, txertoa helburu humanitarioekin erabiliko denean, Hirugarren Munduko epidemia baten kasuan, adibidez ●

◆ JABIER AGIRRE

Enkartazioak. 70 km • 1-2 egun Euskal ertz mendebaldarra (II)

Gertatuak gertatu, magiak bizirik dirau

■ "El Suceso"tik Karrantzako bailara osoa beha daiteke.

Karrantzaldean ginen joan den astean ere. Orduan Balmaseda ingurua bisitatu genuen. Oraingoan, Karrantza herrira hurbilduko gara. Lur gainean animalia anitz Bizkaiko Parke Ekologikoan, lur azpian berriz, Pozalaguako kobak. Ez ahaztu El Sucesoko Andra Mari basilizara igo eta handik begiratzea.

bbk =

Bizkaia **beti** gure bihotzean

KARRANTZAKO BAILARA

La Escrita mendateko gaina harrapatu orduko Karrantzaldeko ikuspegi ederrak bata bestearen atzetik etorriko zaizkigu, baina onena zera duzue, kilometro eta erdi jaitsi eta eskuinerantz El Suceso auzora doan bide asfaltatua hartzea. Izen bereko atsedenekura iritsiko gara, zezenplaza, askaldegi zabal eta zelai lasaigarrietara. Baina batez ere, hau guztia zeharkatuz, El Sucesoko Andra Mari basilikatxo-begiratoki zoragarria topatuko dugu. Karrantzako bistarik ederrenak (benetan izugarriak) bertatik ikusiko dituzue.

Berriz ere Karrantzako "erdigune"rantz zuzentzen gaituen erre-pide bakarrean, laster, bisitatu berri dugun mirarira igotzen den bigarren bidea ikusiko dugu. 43,5 kilometroan El Callejo auzo-herri-txoa pasatuko dugu, Karrantza udalerria osatzen duten hainbat eta-

ko bat, oso udalerrri sakabanatua baita. 400 metro aurrerago, bigarren helmugara hurbilduko gaituen bidegurutzea dugu. Horrela, eskuinera biratuz, Bizkaiko Parke Ekologikorantz abiatu gaitezke, lehenbizi erre-pide batekin topo eginez eta hortik aurrera beti zuzen jo behar dugula. Kilometro batera Biaz auzoa sigi-sagean zeharkatu ostean, kilometro eta erdi eskasean aipatutako Bizkaiko Parke Ekologikoaren sarrera parean izango dugu. Hortik aurrera, hainbat animalia eta landareren artean gozatu.

Errepidea oraingoan El Callejo bertan edo 500 metro beranduago harrapa genezake, azken honetan txer ateratzen baita parkeraino doan errepidea (El Callejo auzoa zeharkatzen duena errepidearekin bat egiten duen beste bidexka bat da). Berehala Karrantzako beste auzoetako bat zeharkatuko dugu, Ambasaguas, alegia. Izenengatik konturatuko zaretenez, Bizkaiko zonalderik erdaldunenean gabilta. Hemen ere zuzen segituko dugu. 3 kilometro geroago, Pozalaguako kobak ondo seinalizatzen dituen eskuineko bidea hartuko dugu. 1,5 kilometrotara ere eskuinera hartu eta Ranero-Pozalagua ezkerretara izango duzu. Berehala

■ Karrantza Kantabriako mugan bertan dago eta horren eragina nabarmena da.

 ELUTXETA
TOLARE SAGARDOTEGIA

Oztaran bailara • Tel: 943 55 69 81 • 20130 URNIETA (Gipuzkoa)

Ranero inguruko paisaia harkaitsua behatzeko aukera izango dugu, oraindik urrun samar geratzen bazaiagu ere. Ranero auzoa bera laster harrapatuko dugu, eta hau ere sigi-sagean zeharkatu beharko dugu, gorantz eta ezkererantz, Cuevas jartzen duen karteltxo trakets bati jarraikiz.

Azkenik, lehen aipatutako paraje arrakatsu horretan betebete sartzeko garelarik, 2,5 kilometrora Pozalaguako haitzulotako sarrera metalikora iritsiko gara, etxolotxo baten ondoan. Barruan zain, formarik harrigarrienak sortzen dituzten Europako

estalaktita eta estalagmita bildumarik interesgarrienetakoa. Pozalaguatik itzuli ostean, ibilbidea Karrantzako bailara eder honetako erdigunetzat jo genezakeen Kontxa auzoan bukatuko dugu, Ambasaguasera itzuli eta eskuinera, Bizkaiko zein Euskal Herriko lehen (edo azken) herria den Lanestosasako bidean.

KARRANTZA

Herrialdea: Bizkaia
Bilbora: 65 km.
Altitudea: 205 m.
Biztanleak: 3.093
Euskaldunak: %8

Azalera: 138 km²
Dentsitatea: 22 bizt./km²
Jaiak:
San Isidro (maiatzak 15)
Sucesoko Andra Mari (irailak 18)

■ Bizkaiko Parke Ekologikoan denetariko animaliak aurki ditzakegu.

Karrantza Bizkaiko, eta ondorioz Euskal Herriko, leku ezezagun eta ahaztua da. Injustuki ahaztua, zeren Euskal Herriko mendebaldeko muturrean dagoen udalerrri honek erakusteko hainbat gauza eta leku dauka. Karrantza erdigune edo bidegurutze baten inguruan auzoez osatutako eta sakabanatutako herria da, errepide-mapa batean izar itxura hartzen duena. XVIII. mendetik eraikin ofizialak biltzen dituen erdigune hori Kontxa auzoa da.

Herria antzinatek populatua izan bada ere (Ventalaperra kobetan duela 25.000 urteko pinturak daude), lehenbizi X-XI. mendeetan ageri da agiri batean, "Carrantia" izenarekin. Lehenago, erromatarrek ere bertan izan ziren, aztarna ugari erakusten duen moduan. Erdi Aroan sendien arteko liskarrak ezagutu ostean (dorretxeak horien seinale dira), gobernu bakarra onartu zen: XVIII. mendera arte Soskañoko artadipean bildu ohi ziren alkate bat, sindiko bat eta bi agindari.

Datorren astean ARGIAN...

ERRONKARI ARANA

 Historia, Monumentuak, Natura, Informazio praktikoa...

Ihesi Euskal Herriko Gida Turistikoa

EL SUCESO ERMITA

Karrantzako bailararen sarreran dagoen El Suceso auzoan (ikus ibilbidea), izen bereko atsedenekua edo askaldegia dauka. Mahaiz beteriko zelai zabal honen alde batean zezen plaza dugu, eta bestean Gertakari Oneko Andra Mariren baseliza eta estatua handia.

Baselizatxo a Karrantzako bailara osoa ikusgai duen begiratoki natural izugarrian dago. Bertatik Karrantza osatzen duten auzo guztiak ikusiko ditugu, zelai eta tarteko arboladiak, Kantabriarako sarrera den Ranero haitz ikusgarria... ikuspegi benetan ederra.

■ Raneroko paraje harritsuan Pozalaguako kobazulo ikusgarria dugu.

BIZKAIA PARKE EKOLOGIKOA

Biañez auzoan kokatua (ikus ibilbidea), bertoko fauna hobeto ezagutu asmoz berau babestu eta erakusten duen fundazio batek kudeatzen du. Parkea "El Carpin" etxaldean dago, 20 Ha.ko ingurune natural ederrean. Bertan, bakoitzaren ingurune naturala erreproduzitzen duten eraikin zabaletan, Europako faunako espezie nagusiak ditugu ikusgai: otsoak, hartzak, oreinak, hegaztiak, putreak...

Animalia gehienak instituzioek edota partikularrek emandakoak dira, askotan zauritu edo gaixoak, eta horrenbestez, lehenbizi birgaikuntza zentrotik pasatzen direnak eta aske bizitzeko gai ez direnak. Ordu eta erdi inguruko ibileraz gain, parkeak atsedeneku, askaldegi edota erakusketa-gela eta kafetegiak ere eskaintzen ditu, egun pasarako leku atsegina bihurtuz. Zabalik: Asteburuetan 11:00etatik 19:00ak arte (18:00ak arte sartzeko aukera), eta astean zehar 11:00etatik 18:00etara. Banakako

sarrera: helduentzat 800 pezeta eta umeentzat 500 pezeta. Taldean joanez gero merkeagoa da.

POZALAGUAKO HAITZULOAK

Raneroko auzotik gertu eta izen bereko haitzaren pean (ikus ibilbidea), lurpeko altxor haxe dugu. Ate txiki batek 225 metroko luzera duen haitzulo izugarriko sarrera luzatzen digu. Nahiz eta Euskal Herrian bertan ezagunegiak ez izan, antzekoen artean munduko ederrenetakoak kontsideratuta dauden haitzulo hauek existitzen diren estalaktitarik bitxienetakoak erakusten dituzte.

Karstifikazio prozesuan dagoen kobazulo honetan milaka estalaktita eta estalagmitek osatzen duten ikuskizun harrigarria miretsi dezakezue. Esaterako, bere galeria nagusian munduko estalaktita eszentrikoen (perpendikularki jaitsi beharrean zuhaitz adarrak bezala zabaltzen direnak) kontzentrazioarik handiena ikus dezakegu, "Versalles gela" izenekoan.

Hala ere, nahiz eta sekulako garrantzia eduki, 1957an albo-ko harrobian eztanda bat izan ostean kasualitate hutsez aurkitutako haitzulo honek urte askotako ahaztura, lapurketa eta suntsipena ezagutu behar izan ditu. Azkenik, instituzioek konpondu eta 1991n bisitarien-tzako zabaldu zuten, 50 milioi urtetan zehar eratutako paraje harrigarri honetaz gozatu ahal izateko.

Bisitaldiak: Larunbat, igande eta jaiegunetan, 11:00etatik 17:00etara. Taldeak egunero 94- 680 60 12 telefonoan erreserbatuz. Sarrerak: helduak 500 pezeta, ikasle/jubilatuak 300, eta umeak 20 pezeta.

Informazio Praktikoak

KARRANTZA

Turismo Ekimen-Zentrua: Las Torcachas auzoa (errepide ondoan). ☎ 94- 680 80 04.

Udaletxea: Kontxa auzoa. ☎ 94- 680 60 12.

Gurutze Gorria: ☎ 94- 610 70 08.

Larrialdiak: ☎ 94- 410 00 00.

Mediku-Kontsultategia: ☎ 94- 680 65 19.

Jatorduan:

El Cartero Sagardotegia- Molinar auzoa.

Jan eta lo egiteko:

Manzaneda Nekazal Etxea- Manzaneda de la

Sierra 3. ☎ 94- 680 63 17. Logela bikoitza 4.800-5.300 pezeta.

Lo egiteko:

Fuenternilla Nekazal Etxea- Matienzo auzoa 30. ☎ 94- 680 63 50. Logela bikoitza 3.600-4.100 pezeta.

Boyano Nekazal Etxea- Soskaño 38. ☎ 94- 680 64 86. Logela bikoitza 3.500 pezeta.

La Casa de la Pradera Nekazal Etxea- San Esteban. ☎ 94- 610 69 66. Logela bikoitza 4.000 pezeta.

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

SENARGAIA

Mirenek, Gotzon eraman du etxera gurasoek ezagut dezaten. Mutil ezin dotoreagoa da, ongi jantzi eta orraztua, edukazio onekoa, sinpatikoa eta guapoa.

Etxera sartu eta Mirenen amari muxu eman eta bostekoa luzatu dio aitari.

Ama-alabak egongelatik atera diren une bat aprobetxatuz, Mirenen aita galdezka hasi zaio Gotzoni:

- Zuk erretzen al duzu?
- Ez, ez dut inoiz erre, ez,... Oso kaltegarria da hori osasunarentzat.
- Eta alkoholik edaten al duzu?
- Ezta batere. Urte zahar gauean ardo tragoxka bat eta kito. Tabernetara joaten garenean botilatxo bat ur, edo bestela freskagarriren bat eskatu ohi dut.

- Eta nire alaba ez den beste neska-
ren batekin ba al duzu harremanik?

- Pentsatzea ere, mesedez! Fidel-
tasuna da gehien estimatzen dudana
baloreetako bat. Eta egia esango
dizut, ezkontzara birjin iristeko
asmoa dut.

- Zuk, nire alabarekin ezkondu nahi
duzu beraz?

- Bai noski!

- Bada jakin ezazu ahaleginak eta

Asteko Lokuzioa

MANIXUTA?

INOREN BIZKAR BIZI

Inoren kontura bizi

**Berrogei urte ditu eta oraino gurasoen
bizkar bizi da**

VIVIR A COSTA DE ALGUIEN /
VIVRE DANS SA TANIÈRE / TO BE A BLUDGER

ZAZPIAK BATMAN

bi egingo ditudala hori gerta ez
dadin. Horixe besterik ez nuen behar,
nire emazteak etsenplu gisa jarriko
didan morroi bat sartzea familian!

GALDERAK

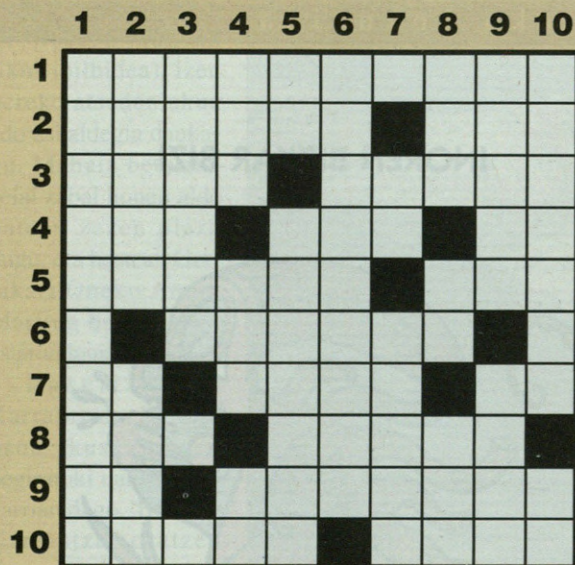
- Zertan dute antza OHE direlako-
en (Objektu Hegalari Ezezaguna)
eta gizonezko azkar eta adimentsuek?

- Mundu guztiak hitz egiten du
beraiei buruz, baina inork ez ditu
inoiz ikusi!

- Bi gayk maitasuna egiten dutene-
an, nork hartzen du emakumearen
papera?

- Bizkorrenak!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

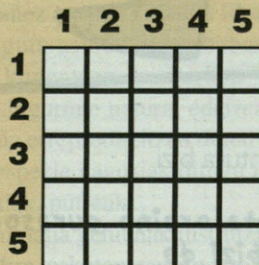
- 1.- Sartalde. 2.- Lurrina. Zango-atal. 3.- Etorkizunean. Soro.
- 4.- Ikas eta Ari. Zezen zikiratu. Oinarrizko edari.
- 5.- Antzezlan mutua. Putre. 6.- Bokala. Agur egin. Tona.
- 7.- Sodioa. Oihu. Kontsonante errepikatua. 8.- Noka, duzu. Bi
- magnituderen arteko erlazio. 9.- Uztailaren hasieran. Poltsikoak.
- 10.- Adi ezak! Gipuzkoako herria.

GOITIK BEHERA

- 1.- Higidura. 2.- Zintzilikatu. Arazo. 3.- Nik hura daramat,
- eta hark ni ... Nitrogenoa. Azkenekoa. 4.- Esaten du.
- Gora egin. Atzizkia. 5.- Noren atzizkia. Markak.
- 6.- Traketsak. 7.- Bokala. Interjekzioa. Hitz motel.
- 8.- Infin., lortu. Gar. Bilo. 9.- Sosa. Joan zaitez!
- 10.- Gizon izena. Errepikatuta, fruitu tropikala.

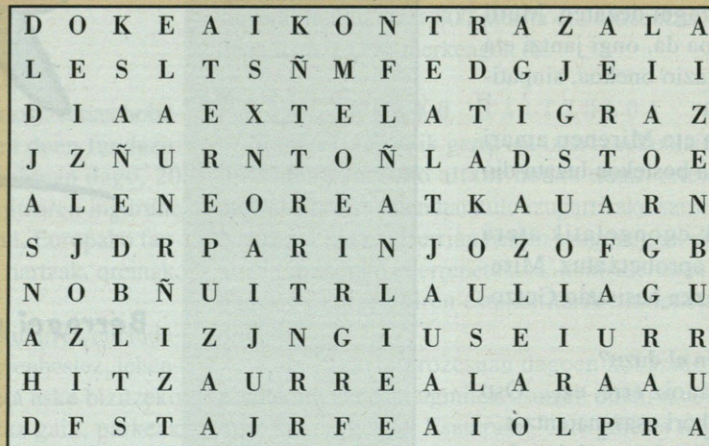
Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1. Atsegin. 2. Basapizti-mota.
3. Erretzen ez den gai beltz.
4. Jazarpen. 5. Jaurtiketa

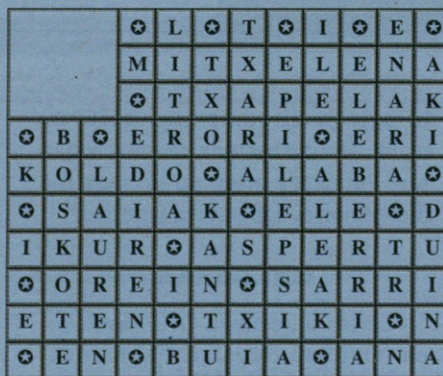
Letra Zopa

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
liburuekin
zerikusia
duten 8 hitz.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

APREKEIENODLLIKO
IOARKRMIA TEDERET
HLHDZOATINMAHEDR
UOINITIRSIDNEBAN
SKZALATNMEIANEKI
ENPFOTDEATDNGSRE
NDAICJÑODTOAULJF
PFUÑALSALSULSAJE
AMAGINARREBAUAMR
ESOSEARJTEREAJSA

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Zuhaitziak. 2. Oharra. Ase. 3. Zirrara. Ti. 4. On.
Akastun. 5. Malta. Pinu. 6. IK. Ostera. 7. K. Bileria. E. 8. Ogi.
Ertiak. 9. T. Loa. Unea. 10. Edoski. Aki.

Goitik-behera: 1. Zozomikote. 2. Uhinak. G. D. 3. Har. L. Bilo. 4.
Arratoi. Os. 5. Irakasleak. 6. Zara. Ter. I. 7. T. Aspertu. 8. Ia.
Tiraina. 9. Astuna. AEK. 10. Keinu. Ekai.

Hitz Gezidunak

	Izena	Zirritua	Gorotz	Umelta-suna	Auzo, hitz elkarketan
	Lanbidea	Zaude	Baiezta-tzeko	Dago	
	Eramaten nauzu				
	Kolore-mota				
Deitura	Kolore-mota			Ukatzeko	
Ahuntzaren ar	Saihestu			Zu	
		Interjekzioa	Emaizta		
		Bokala	Atertu		
Eguzkia		Kaltzio oxidoa			Burdinolak
Italiako hiria		500			
		Du, niri	Hegazti-mota		
		Modu atzizkia	Aldi		
Pl., poesia-mota		Infusio-mota	Zuloaren erdian		
Ipar., talde		Kontso. errep.	49		
	Gure bandera				
	Bokala				
Zintzoa		Preson-degiak			

Personaia: Idazle bizkaitarra (1911-1991)

Denborapasak: LUMA • Txistek: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

JON ALONSO

ASTEARTE BELTZA

Hil honen 9az ari naiz, noski. Elizon-doko kanposantuan, arratsalde hartako haize mutiriak areagotzen zuen aurpegiaren berezko larria. Gure aurrean Mariano Izeta lurperatzen ari ziren.

Izetaren oroitzapenak bete zituen ondorengo solas gehienak. Egingo nuke guztietan bateon batek ohartarazi zuela halabehararren apetaz: egun berak Izeta eraman eta dekretua ekarri. Denek goraipatu dute Elizondokoak "urterik txarrenetan" egindako lana, erreferentzia izana. Susmoa dut laster ez ote dugun aldatu beharko iritzia superlatiboak eta urteak elkartzerakoan. Zein da urte makur hauetako erreferentzia?

Edonola delarik ere, kontua ez da kartelak kenduko dituzten ala ez; gaur kentzen dena bihar paratzen ahal da lasai-lasai. Txarrena da lurralde honetako euskalgintza ahulegia dela eraso alimaleari aurre egiteko. Txarrena da politikoki ez dagoela alternatibarik. Jaun eta jabe dira, inork ezin die aurka egin; badakite eta bitsetan dira, harro, horregatik edozein barrabaskeria egiteko prest daude.

NAFARROAN euskalgintza txikia eta ahula da, eta txikiek eta ahulek izaten dituzten keria guzti-guztiak ditu: sektakeria, mesfidantza elkarrekin, ahalmen eskasa, benetako egoeraren gaineko kontzientzia mendrea, analisisirako gaitasun eza. Ezintasuna da nagusi. Itsasontzi makaldu hau hondoratzeko kalibre guztietako balak jaurtitzen ditu botere politikoa, ekonomiko, kultural, militar eta mediatikoa menpe dituen eskuin faxista zaildu eta eskarmentu luzeko batek. "Gure" eskuina, betikoa: irabazten ohituta, eskrupulurik gabea, tranposoa, zitala, atzerakoa, estua, dirugosea, fidakaitza, prejuizioz beterikoa eta, aurreko guztia gutxi biltzan, Madriletik lagundua eta tinkoagotua. Demokrata, irabazten badu, matxinadazalea galduz gero.

Ikuskizunak beti sortuko ditu Dabiden eta bere afrallaren aldekoak; baina nondik, zer tresna politikoren bitartez bideratuko dira protestak, eskaerak, proposamenak...?

Azken hogeita bost urteko joku politikoak birrindu egin du oposizio guztia, eta inoren konfiantza merezi ez duela utzi du. Ez da zaila bakoitzaren egoera laburbiltzea hitz gutxitan: PSN ustela bere bekatuen preso da oino, EAJk aspaldi saldu gintuen, EAK hipotekatu du bere burua Otanoren tripartito horrek bezain labor iraun zuen kargu baten truke... EBk ez du sustrairik Nafarroan, eta CDNko Alliri hegoak moztu dizkiote. Eta, azkenik, EHk harakiri politikoa egin du eta utzi du pasatzen benetan alternatiba egiazkoa izateko eduki duen aukerarik onena; orain bi urte, gutxi gora behera, eduki zuena, ETak suetena aldarrikatu zuen hartan.

GAUZAK honela, zer taldek bil lezake eskuina Diputaziotik kanporatzeko behar den indarra? Eskuinak badaki hau guztia -nik baino askoz hobeki, noski-, eta badaki, baita ere, urte luzeetan ez duela aginte-makila arriskuan ikusiko. Lasai eta eroso ibiltzeko prestatzen ari dira. Ez gara hondoa jotzen ari, etorriko direnen nolakoa dastatzen hasiak baizik. Zer da etorkizun? Seguru aski, pronostiko ezkorrenak gaudituko dituen zerbait asmatuko dute. Guztion buruan dago hezkuntza-sistema -euskararen aurrerakuntzaren ikurra- izango dela hurrengo kanoikaden itua. Aurreikuspen zuhurren arabera, ez da neurri bakar bat izango, neurri-multzo bat baizik: batzuk lege-mailakoak -esaterako, euskararen erabilerara Unibertsitatean arautuko duen dekretua-, beste batzuk propagandistikoak -horretan aspaldi dabilta- eta abar. Neurrien artean, zenbaiten ustez, baliteke berrikuntzarik izatea, eta alde horretatik bada esaten duenik gaztelaniazko eskaintza indartzeko eta erakarriago egiteko plan zehatzak ere badaudela. Eutsi ahalko dio euskalgintzak zaparradari edo kraskatuko zaio bizkarhezurra? Beste inork erantzun dezala.

Izango da, noski, ezkorregi ari naizela usteko duenik. Ez dut uste. Ez zaigu komeni begian oihalak estalita ibiltzea. Hil honen 9an, asteartez, Mariano Izeta ari ziren lurperatzen gure aurrean, eta arrazoi gehiegi zegoen ekintza horren esanahi sinboliko posibleak bilatzen hasi, eta sinbolikoki begi bistakoena inoren burutik ez pasatzeko ●

"Edonola delarik ere, kontua ez da kartelak kenduko dituzten ala ez; gaur kentzen dena bihar paratzen ahal da lasai-lasai. Txarrena da lurralde honetako euskalgintza ahulegia dela eraso alimaleari aurre egiteko. Txarrena da politikoki ez dagoela alternatibarik. Jaun eta jabe dira, inork ezin die aurka egin; badakite eta bitsetan dira, harro, horregatik edozein barrabaskeria egiteko prest daude"

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria